

PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM
GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR
HUMÁNTUDOMÁNYI TANSZÉK

AZ ÓVODAI ÉS ELEMİ OKTATÁS PEDAGÓGIÁJA SZAK - ALAPKÉPZÉS

**Különbségek és hasonlóságok az elemi oktatásban használt módszerek
között Romániában és Hollandiában**

Kézirat lezárásának dátuma: 2024.07.05.

2025

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
I. Fejezet.....	3
1. Az oktatás.....	3
1.1. Az oktatás fogalma.....	3
1.2. Az oktatás fogalmának alakulása az idők folyamán.....	3
1.3. Az oktatás célja	5
2. Az oktatási rendszer.....	7
2.1. A romániai oktatási rendszer	7
2.1.1. A rendszer felépítése.....	7
2.1.2. Az elemi oktatás törvényi szabályozása	9
2.2. A hollandiai oktatási rendszer.....	10
2.2.1. A rendszer felosztása	10
2.2.2. Az alapfokú oktatás szabályozása	11
3. Oktatási módszerek	13
3.1. Az oktatási módszerek általános bemutatása.....	13
3.2. Oktatási módszerek az elemi oktatásban.....	15
II. Fejezet.....	20
1. A kutatás célja.....	20
2. Kutatási kérdések, hipotézisek	20
3. A kutatás mintája.....	21
4. A kutatás módszerei és eszközei.....	22
5. A kutatás eredményei.....	24
5.1. A hospitálási naplók elemzése.....	24
5.1.1. A romániai hospitálási naplókban fellelt módszerek	24
5.1.2. Hollandiában használt módszerek	28
5.1.3. A két országban használt módszerek összehasonlítása.....	32
5.2. A kérdőív eredményeinek bemutatása	36
5.2.1. A romániai pedagógusok által adott válaszok bemutatása.....	36
5.2.2. A hollandiai pedagógusok által adott válaszok bemutatása.....	40

5.2.3 A két ország pedagógusai által adott válaszok összehasonlítása	44
6. Következtetések.....	51
Irodalomjegyzék.....	54
Mellékletek.....	56

Bevezetés

Témaválasztásomban az motivált, hogy lehetőségem volt közelről is megfigyelni a romániai és a hollandiai oktatást. Egy Erasmus program keretén belül néhány hónapot Hollandiában tölthettem és ez idő alatt több oktatási intézményt is meglátogattam, több tanórát is megfigyeltem. Érdekes tapasztalat volt látni, hogy mennyire különbözhet két európai ország felfogása az oktatásról, illetve ezen országok oktatási rendszerei között milyen eltérések lehetnek. Mivel ezen utazásom előtt már volt alkalmam betekintést nyerni a romániai elemi oktatásba is, felmerült bennem a kérdés, hogy melyek a legszembevetőbb különbségek a két országban folyó oktatás között. Természetesen sok különbséget már ottlétem alatt felfedeztem, viszont szerettem volna ezt adatokkal is alátámasztani. Dolgozatomban tehát bemutatom a hasonlóságokat és különbségeket a Romániában és Hollandiában kisiskolás korú gyerekek oktatásában használt módszerek és eljárások között.

A dolgozat első részében a kutatáshoz kapcsolódó elméleti fogalmakat tisztázom. Először az oktatás fogalmával és a fogalom alakulásával foglalkozom, meghatározom az oktatás céljait, majd pedig az oktatási rendszert. Ezután a romániai és a hollandiai oktatási rendszer bemutatása következik, mindkét esetben részletesen kitérek az elemi oktatás sajátosságaira az adott országban. Az oktatási módszerek meghatározása és bemutatása az elméleti keret kulcsfontosságú része. Hazai és nemzetközi szakirodalom alapján bemutatok néhány elemi osztályban használt oktatási módszert, amelyek között vannak hagyományos, interaktív és kooperatív módszerek is.

A második fejezetben arra keresem a választ, milyen különbségek és hasonlóságok jellemzik a két oktatási rendszert, ha az elemi oktatásban használt módszerek és eljárások felől közelítünk a rendszerekhez. A két országban használt módszerek feltérképezése érdekében kutatásom első, kvalitatív fázisában saját és hallgatótársaim hospitálási naplóinak tartalomelemzését végeztem el. A módszerek kategorizáláshoz több szempontot is figyelembe vettem: az oktatási célt, az információk forrását egy adott módszer alkalmazásakor, a tevékenység irányítását, a módszer során alkalmazott munkaformát. A második fejezetben tehát az elemzett hospitálási naplók alapján bemutatom különböző szempontok mentén először a Romániában, majd a Hollandiában használt módszereket, végül pedig összehasonlítom a két országban használt módszereket, megnézem a hasonlóságokat és a különbségeket. Kutatásom második, kvantitatív fázisában a hospitálási naplók tartalomelemzése alapján összeállított kérdőív adatait elemzem. Ebben a kérdőívben a romániai és hollandiai pedagógusok által leggyakrabban alkalmazott oktatási módszerek feltárására került sor, illetve annak

kiderítésére, hogy milyen meggondolásból döntenek a pedagógusok az általuk alkalmazott módszerek mellett. A fejezet végén az eredményekből levont következtetések, illetve az összegzés olvasható.

Kutatásomban három kérdést fogalmaztam meg. Ezek közül az első az, hogy a két országban használt módszerek között van-e különbség. A második kérdésem az, hogy milyen különbségek vannak a két ország oktatási módszerei között, a harmadik kérdésem pedig arra vonatkozik, hogy mit tanulhatna egymástól a két ország. Bár mind a két ország európai ország és mind a kettő az Európai Unió tagja, mégis hatalmas különbségek vannak a két oktatási rendszer között, különbözik a pedagógusok oktatási stílusa, az oktatásról alkotott nézetük. Kérdés, hogy ezeket a különbségeket fel tudjuk-e használni, és a javunkra tudjuk-e fordítani, hogy az oktatásunk a tanulókra a lehető legjobb hatással legyen.

I. Fejezet

Elméleti rész

1. Az oktatás

Mivel kutatásomban Románia és Hollandia oktatási rendszerének, illetve az ebben a két országban élő és dolgozó tanítók által leggyakrabban használt eszközöknek és módszereknek az összehasonlítása történik, fontosnak tartottam tisztázni az ezekkel kapcsolatos fogalmakat, ismertetni róluk néhány alapvető tudnivalót. Ennek megfelelően az oktatásról, illetve az oktatási rendszerekről írtam ebben a fejezetben. Az első alfejezetben az oktatás értelmezéséről, annak feladatairól és céljairól, a második alfejezetben pedig az oktatási rendszerek értelmezéséről, azok funkciójáról van szó.

1.1. Az oktatás fogalma

A pedagógiai lexikonban a következő meghatározást olvashatjuk az oktatásról: „Köznapi értelemben valamely ismeretanyag közvetítése, valamilyen információ közlése. Pedagógiai értelemben komplex fogalom, mely magába foglalja mind a tanítást, mind a tanítás által irányított tanulást” (Nagy S. , 1988, 326 o.). Réthy Endréné és Baska Gabriella így fogalmazta meg az oktatás fogalmát: „Az oktatás olyan, a kultúra közvetítésében meghatározó szerepű komplex, tudatos, tervszerű, direkt és indirekt tevékenység, mely a tudás megszerzésének alapvető eszköze, s legfontosabb törekvése a tanulók önszabályozott tanulásának kialakítása. Mindeközben holisztikus szemlélettel veszi figyelembe a tanulói személyiség sokszínűségét, az individuális sajátosságok gazdagságát, az egyéni kompetenciák árnyaltságát, így a tanulás támogatásának, fejlesztésének módjait, formáit, különbözőségét” (Réthy & Baska, 2022, 27 o.). Ma már mindenki számára világossá vált, hogy az oktatás több egyszerű információátadásnál és az információk befogadásánál.

Ahogy az előzőekben is olvashattuk az oktatás egy komplex folyamat, mely során a tanuló művelődik, motivált marad a további tanulásra, aktív munkát vállal a folyamatban, egyre inkább önállóvá válik. Az oktatás célja nem csupán az információátadás, hanem a tanulók tanítása a tanulásra, különféle készségek, képességek és jártasságok elsajátítása, melyben a tananyag egy eszköz.

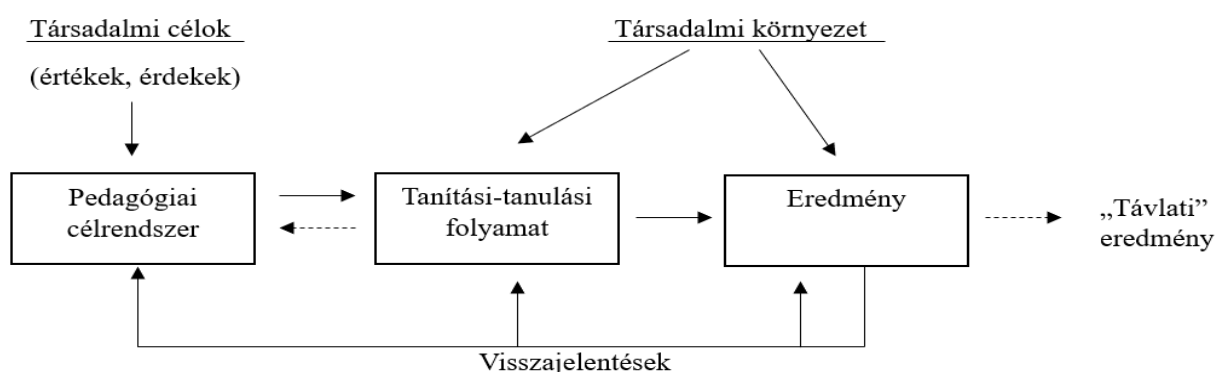
1.2. Az oktatás fogalmának alakulása az idők folyamán

Az oktatás fogalma nagyon átalakult az évszázadok alatt. A legkorábbi feljegyzéseket az oktatásról, a német szakirodalomban találjuk, a 18. század végéről, mely alkotás egységekben tárgyalja az oktatás és nevelés kérdéseit. A következő században, a német Otto Willmann már a

„művelődés” fogalmával foglalkozik a Didaktika, mint művelődéstan című könyvében, amelyben az oktatást a művelődés fogalmával azonosítja.

A magyar pedagógiában a 20. század elején Nagy László egyik művében olvashatunk egy meghatározást az oktatás fogalomára vonatkozóan az A gyermek érdeklődésének lélektana című könyvében. Nagy László itt a tanítás kifejezést helyezi előtérbe és azt állítja, hogy a tanítás a gyermek érdeklődésének didaktikai irányítása (Nagy L. , 1908). Könyvében azt taglalja, hogy a tanítás egyik eszköze és ugyanakkor célja a gyermekek érdeklődése. A gyermekekben már van érdeklődés valami iránt, ezt felhasználhatjuk az oktatás folyamán, viszont célunk az is, hogy ezt az érdeklődést fenntartsuk, illetve más területekre is kiterjesszük. A 20. század egy másik elismert neveléstudósa, Fináczy Ernő úgy véli, hogy nincs lényeges különbség a tanítás és az oktatás között, arra a következtetésre jutott, hogy a két fogalom a személyiség formálásában válik egyenértékűvé (Fináczy, 1935, 2 o.). A 20. század végére szinte teljesen egyértelművé vált, hogy az oktatásnál sokkal átfogóbb fogalom a tanítás, ugyanakkor mindkettő kapcsolódik a művelődés és a nevelés fogalmához.

Az oktatás fogalmának értelmezése nem teljesen egyértelmű. Báthory Zoltán úgy gondolta, hogy az oktatás elméletéről, mint rendszerelméletéről érdemes gondolkodni (Báthory, 1985). A tanítási-tanulási folyamatot 3 önálló, viszont egymással kapcsolatban levő folyamat egységeként értelmezte. A három folyamat, amelyről beszélt az oktatásirányítás, a tanár pedagógiai munkája és a tanuló tanulása. Könyvében azt tárgyalja, hogy ezek a folyamatok külön részfolyamatok, viszont az oktatás folyamán egybeolvadnak, és egy egységes rendszerként funkcionálnak.

1. ábra: A tanítás-tanulás rendszerelméleti modellje (Báthory, 1985, 19 o.)

Az 1. ábrán láthatóak a tanítás-tanulás rendszerének működésében megvalósuló kölcsönhatások. A társadalmi rendszerre ugyan nem hat vissza közvetlenül a pedagógiai célrendszer, azonban a tanítási-tanulási folyamat, annak eredményessége, illetve szocializáló hatása nagy hatással lehet a társadalom értékeire és érdekeire. Látható, hogy a társadalmi környezet hatást gyakorol az

eredményekre, viszont az eredmények pedig a tanítási folyamatra és a pedagógiai célrendszerre vannak hatással.

1.3. Az oktatás célja

Az oktatás bizonyos céllal történik, a célok elérése közben a nekik megfelelő teljesítmények jönnek létre. Az oktatási célok a nevelési célrendszer részei, azokat a változásokat tartalmazzák, amelyeket az oktatás vált ki a tanulók fejlettségében. Az egész oktatás tartalmát úgy tervezik meg és valósítják meg, hogy az végül a társadalmilag szükséges és az egyén szempontjából alapvető tudást eredményezze. Kotschy Beáta az oktatási célról a következő meghatározást fogalmazta meg: „Az oktatás célja a tanulók személyiségfejlődésében tervezett változások elősegítése, amelyek a tanítási-tanulási folyamat eredményeként valósulnak meg a korszerű műveltségfelfogást reprezentáló művelődési anyag feldolgozása során” (Kotschy, 2022, 371 o.). Ennek a fogalomnak a meghatározásában sincs teljes egyetértés, egyes irányzatok szűkítik a fent említett értelmezést, más irányzatok tágítják azt. Mindegyik értelmezésben közös, hogy a tanulók fejlesztésére vonatkoznak az oktatás céljai és hogy a tanító és a tanuló tevékenysége egymással kölcsönhatásba lép.

A tanulási célok a tantervben kerülnek megfogalmazásra, akkor beszélhetünk eredményes oktatási folyamatról, amikor legalább a tantervben leírt célokat sikerült elérni. Tóth Péter és Horváth Kinga (2021) közös könyvében arról ír, hogy a tanulás célja gyakorlatilag a személyiség fejlesztése és ehhez eszközül szolgál a tudás elsajátítása. Ők így fogalmazták meg a tanulás célját: „A tanulás célja a tudás megszerzése, elsajátítása, ami hozzájárul a személyiség formálásához” (Tóth & Horváth, 2021, 127 o.).

Az oktatási célokat egyrészt a „célképezés különböző szintjein” lehet osztályozni (Kotschy, 2022) – mint például nemzeti tanterv, tantárgyi program, éves, féléves munkatantervek, tematikus tervek és tanári lecke-tervek – másrészt különböző távlatokra kitűzött célokról is beszélhetünk. Ezen célok osztályozása, a közöttük levő viszonyok elemzése nagyon sok pedagógiai kutatást ihletett, és megjelent ezek rendszerezésének az igénye. Így Benjamin Bloom munkásságának köszönhetően, az 1960-as évektől a pedagógiai gondolkodásban megjelent és meghatározó szerepet kapott a taxonómiák alkalmazása. „A taxonómia olyan osztályozási rendszer, amelyben az események, jelenségek, tárgyak vagy célok egymásutánját egységes elv határozza meg. A pedagógiában ez a belső rendező elv általában a kumulatív hierarchia, ami azt jelenti, hogy az egymás fölé rendelt célok, jelenségek (osztályok) mindig magukban foglalják az alacsonyabb szintűeket” (Kotschy, 2022, 381 o.).

Az oktatási célokat számos szakértő túl általánosnak vélte és úgy gondolták, hogy sokszor nem is a tanuló tevékenységére, hanem a tanár tevékenységére vonatkoztak. Éppen ezért dolgoztak ki olyan elméleteket, amelyekben igyekeztek pontosítani és a tanuló mérhető tevékenységévé alakítani a megfogalmazott célokat. Mager (1962) szerint ebben nagyon fontos, hogy a tanulói viselkedés/tevékenység olyan leírást kapjon, ami a külső szemlélő számára is érthetővé és megfigyelhetővé teszi a célokat, ezeket nevezzük a romániai oktatási rendszerben műveltesített feladatoknak. Úgy gondolták, hogy szükség van a távlati célok részcélokra való bontására és ezek rendszerezésére, emellett pedig arra, hogy a célokat a tanulók sajátosságainak figyelembevételével fogalmazzák meg. Éppen ezért dolgoztak ki olyan elméleteket, amelyekben igyekeztek pontosítani és a tanuló mérhető tevékenységévé alakítani a megfogalmazott célokat. Mager szerint ebben nagyon fontos, hogy a tanulói viselkedés/tevékenység olyan leírást kapjon, ami a külső szemlélő számára is érthetővé és megfigyelhetővé teszi a célokat. Kiderült azonban, hogy a Mager által megfogalmazott alapelvek nem használhatóak minden tantárgy esetén, sőt egy tárgyon belül sem használhatóak folyamatosan. A matematika és a különböző készségfejlesztő tantárgyak esetében eredményesebben használhatóak, viszont az irodalom vagy a társadalomismeret keretein belül már kevésbé eredményes a használatuk (Kotschy, 2022).

Az oktatás céljának felismerése fontos az oktatási stratégiák kidolgozásakor, az oktatási módszerek kiválasztásakor. A pedagógusnak tisztáznia kell magában, hogy milyen céllal történik az oktatás, milyen célokat szeretne elérni a tanulók tanulásában és ehhez kell illesztenie a tanulási tartalmakat, az alkalmazott módszereket és a megjelenő munkaformákat is. Mivel a módszerválasztásban nagy szerepe van az oktatás céljának, ezért tartottam fontosnak tisztázni ezt a fogalmat is.

2. Az oktatási rendszer

Halász Gábor (2001) szerint a mai értelemben vett oktatási rendszerek léteéről nem beszélhetünk a XVIII.-XIX. század előtti időkben, lényegében a XX. században nyerték el mai formájukat. Ezt megelőzően, nem léteztek egy egész ország, nagyobb régió oktatására általánosan kiterjesztett rendszerek, csupán egyházakhoz vagy más fenntartókhoz tartozó kisebb rendszerek, intézmények, amelyekben folyt az oktatás. Ebben az időszakban az oktatás nem ért el minden társadalmi csoportot, az oktatást sokszor nem erre specializálódott személyek végezték, a különféle intézmények, melyekben oktatás folyt nem épültek össze egy egységes egésszé, az oktatást nem az állam szabályozta, finanszírozta. Halász a következőképpen fogalmazta meg a modernkori oktatási rendszer fogalmát: „Modern oktatási rendszeren olyan nemzeti vagy országos rendszert értünk, amelybe a népesség egésze belép, amelynek működését országos érvénnyel bíró törvények szabályozzák, amelyeket öntően közpénzekből finanszíroznak, és amely felett az adott ország politikai hatósága felügyeletet gyakorol” (Halász, 2001).

Az oktatási rendszernek több funkcióját is megkülönböztetjük, ezek a következők: az egyének személyiségének alakítása, a kultúra újratermelése, a társadalmi struktúra újratermelése vagy átalakulásának elősegítése, a gazdaság működésének és növekedésének elősegítése, a politikai rendszer legitimálása, a társadalmi integráció biztosítása, különböző közvetlen szolgáltatási funkciók ellátása, a társadalmi változások elősegítése vagy fékezése (Halász, 2001).

2.1. A romániai oktatási rendszer

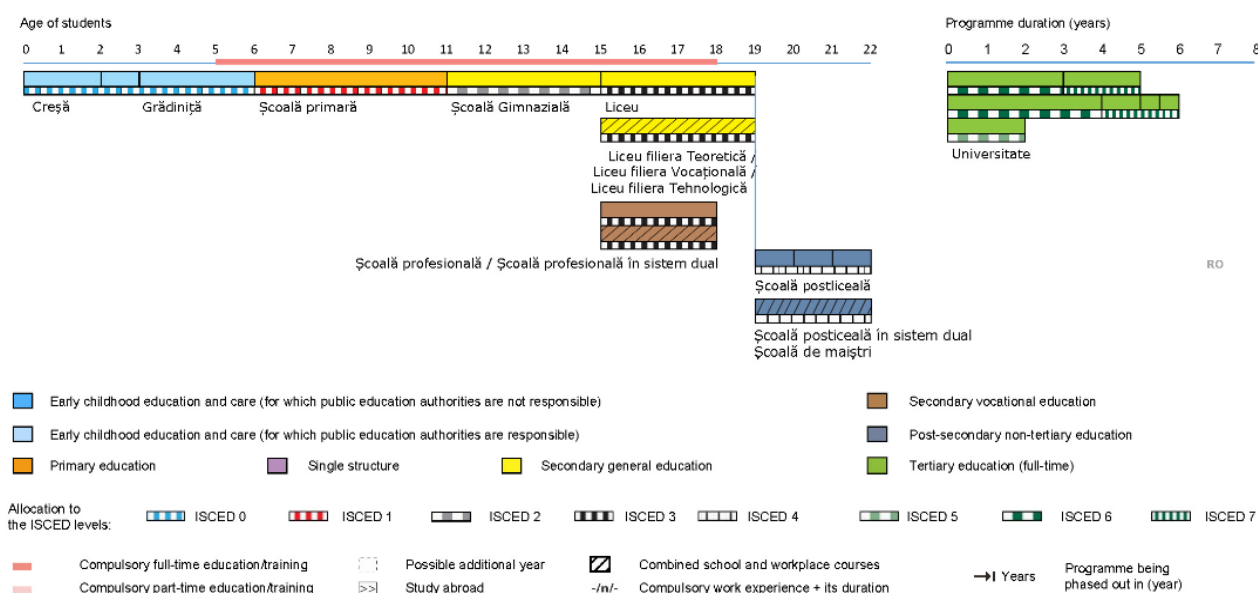
2.1.1. A rendszer felépítése

A romániai oktatási rendszer irányítása 3 szinten történik: országos szinten, megyei szinten és helyi szinten. Országos szinten az Oktatási Minisztérium, együtt más minisztériumokkal, megyei szinten pedig a megyei iskolai felügyelőségek irányítják az oktatási rendszert (Eurydice, 2023).

Az oktatási rendszer a következő szakaszokból áll: koragyermekkori oktatás, alapfokú oktatás, középfokú oktatás, felsőoktatás. A koragyermekkori oktatás 0-6 év között zajlik, két részből áll: óvodáskor előtti nevelés (0-3 év), amely bölcsődékben zajlik, nem része a kötelező oktatásnak, és az óvodai nevelés (3-6 év), amely óvodai intézményekben folyik. A 2019-ben kiadott Koragyermekkori nevelés kurrikulumában már megjelennek úgy a bölcsődei, mint az óvodai nevelés során fejlesztendő területek, külön táblázatban megjelenítve (A koragyermekkori nevelés curriculumja, 2019). Az elemi oktatás az előkészítő évfolyamot és az első négy évfolyamot foglalja magába. A középfokú oktatás

két részből áll: az alsó középfokú oktatás vagy gimnázium és felső középfokú oktatás. Az alsó középfokú oktatás az 5-8. évfolyamokat tartalmazza, a szakaszt egy országos értékelő vizsga zárja, amelynek a továbbtanulásban is szerepe van. A felső középfokú oktatás kétféle lehet: 1. középiskolai oktatás, amely a 9-12/13. osztályokat tartalmazza, lehet elméleti, szakmai és technológiai, érettségivel zárul és 2. minimum 3 éves szakoktatás, amely szakképesítést igazoló vizsgával zárul. A posztliceális képzés a középiskola elvégzése után egy továbbtanulási lehetőség, nincs szükség a beiratkozáshoz érettségi diplomára. Ez a képzési forma a szakképzettség összetettségétől függően 1-3 évig tart. A felsőoktatás a bologna-rendszert követi: megjelenik a három éves alapképzés, a két éves mesterképzés és doktori képzés.

Romania – 2023/2024

2. ábra: A román oktatási rendszer felépítése (Eurydice, 2023)

Az 2. ábrán az oktatási rendszer felosztása látható, amelyen megjelennek az oktatási szakaszok különböző színekkel jelölve, illetve a tanulók életkora ezekben a szakaszokban. Amint az ábra is mutatja, a gyermek első 3 életévében nincs kötelező oktatás, viszont van lehetőség a gyermek taníttatására ebben a korszakban is, a bölcsődében, amelyet a világoskék szín ábrázol a képen. Ezután elkezdődik a kötelező oktatás, az óvodai oktatás, amely szintén világoskék színnel van jelölve. A következő szakaszt, az elemi oktatás szakaszát narancssárga színnel jelölve láthatjuk a képen, ezt a gimnázium, majd a liceum követi sárga színnel. Barna színnel jelölve a szakiskolák jelennek meg, sötétkék színnel pedig a posztliceális képzések. Végül az egyetemi oktatás zöld színnel van ábrázolva a képen.

2.1.2. Az elemi oktatás törvényi szabályozása

Az alapfokú oktatás részét képezi a kötelező oktatásnak, megvalósulhat állami- vagy magániskola formájában is. Az Oktatási törvény (2023) szerint magába foglalja az előkészítő osztályt és az első négy évfolyamot. Minden évfolyam egy tanítóval dolgozik, egy osztály legalább 12, legfeljebb 25 tanulóból állhat. Az állam alapvető finanszírozást biztosít minden óvodai gyermeknek és tanulónak, aki kötelező állami, magán- és akkreditált vallási oktatásban vesz részt.

A tanév szeptember 1-jén kezdődik és a következő év augusztus 31-én ér véget. A tanév felépítését a miniszter határozza meg, jelenleg 5 modul alkotja a tanévet a tanulók számára, amelyeket 1 hetes szünetek választanak el egymástól. A tanév folyamán vannak kötelező szünetek, ilyen például a karácsonyi szünet, ami 2 hét, a húsvéti szünet, ami 1 hét és a nyári szünet, amely június közepétől szeptember második hetéig tart. Az alapfokú oktatásban a hét 5 napból áll, a heti órarendet az igazgató és a pedagógusok határozzák meg, a kerettantervben meghatározott óraszámok alapján. Az oktatás délelőtt, általában 8.00 órakor kezdődik és a hagyományos program szerint működő intézményekben legkésőbb 14.00 óráig tart. Ebben a szakaszban egy óra időtartama 45-50 perc, amelyet 10-15 perc szünet követ, a második óra után 20 perces szünet van, amely idő alatt a tanulók étkeznek. Az előkészítő osztályban valamivel rövidebb tevékenységek folynak, itt 30-35 percet ölel fel egy tanóra, a fennmaradó időben szabadon választott tevékenységek végzésére van lehetőség.

Az alapfokú oktatásban való részvétel minden gyermek számára biztosított, beleértve azokat a gyermekeket is, akik sajátos nevelési igényűek. A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása folyhat integráltan a normál oktatásban vagy speciális intézményekben. Az alapfokú oktatás tantervét az Oktatási Minisztérium állítja össze, a kerettantervekben meghatározott heti óraszám legfeljebb 20 óra. A tantervben a következő célok jelennek meg: biztosítani minden gyermek számára az oktatás első szakaszát; a gyermekek személyiségének kialakítása; az alapvető ismeretek, kompetenciák, attitűdök elsajátítása. A nemzeti tanterv a következő 8 kompetenciára alapozza a felépítését: kommunikációs kompetencia román nyelven és anyanyelven, kommunikációs kompetencia idegen nyelven, alapvető matematikai, természettudományi és technológiai tudományok kompetenciái, számítógépes ismeretek, szociális és állampolgári készségek, vállalkozói készségek, kulturális kifejezési és érzékenyítési készség, tanulási képességek. Az oktatási rendszerben minden tantárgyra külön tantervi programok vannak kidolgozva, amelyek meghatározzák az adott tantárgyon belül elsajátítandó kompetenciákat, készségeket, képességeket a feldolgozandó tartalmakat. A tantárgyi programok ajánlásokat fogalmaznak meg a tartalomra és az alkalmazható módszerekre vonatkozóan.

A tanító választja meg az általa használt módszereket, ezek megválasztásakor azonban figyelembe kell vennie a nemzeti tantervben szereplő módszertani irányelveket. Az alapfokú oktatás

folyamán az osztály végig ugyanazzal a tanítóval dolgozik, kivételt képez a hittan, a testnevelés és az idegen nyelvek oktatása, amelyet más tanárok tanítanak.

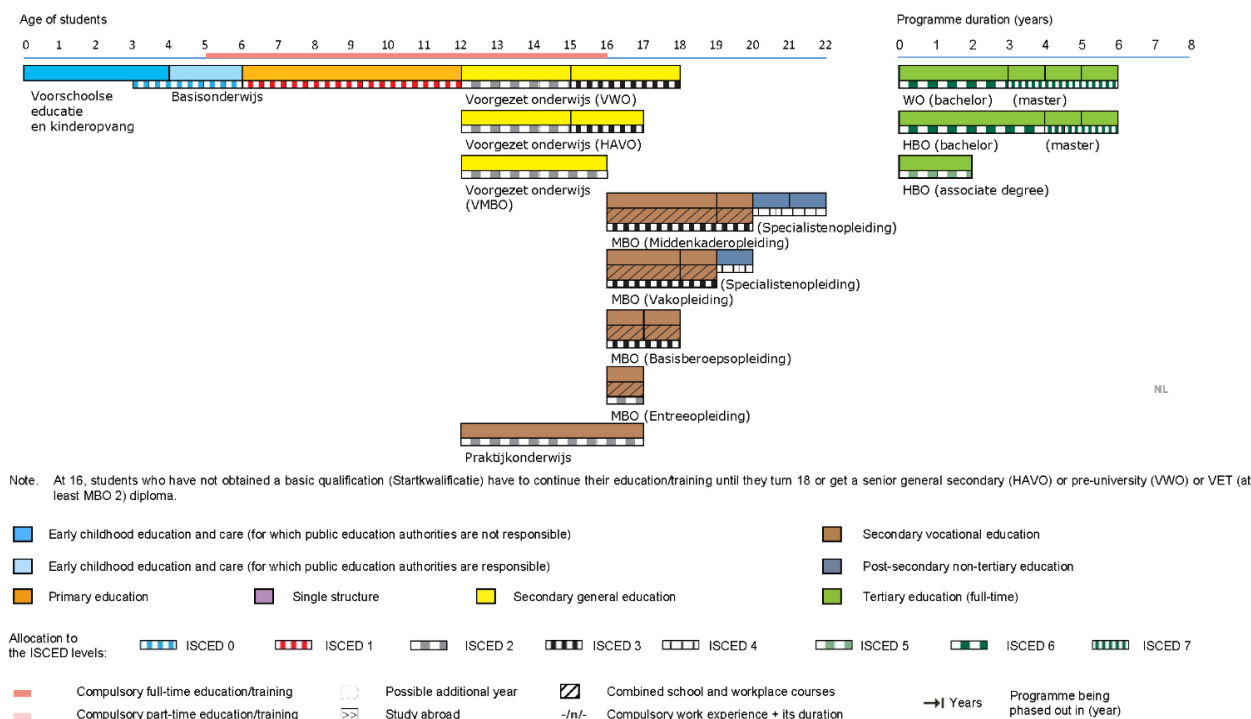
Az értékelés célja a tanulók tanulásának irányítása és annak optimalizálása. Az esetek többségében az oktatási programban megjelenő nemzeti értékelési standardok szerint történik a tanulók értékelése. A tanulók eredményeit minősítésekkel értékelik az alapfokú oktatásban, egy 4 fokozatú skálán történik az értékelés: elégtelen, elégséges, jó, nagyon jó. Az értékelés módszereit, illetve annak eszközeit a tanító határozza meg a diákok életkorának és sajátosságainak megfelelően.

2.2. A hollandiai oktatási rendszer

2.2.1. A rendszer felosztása

Az Eurydice oldalán található információk alapján a holland oktatási rendszer három különböző szakaszra osztható: az elemi-, középfokú- és felsőoktatásra. Az iskolai oktatás előtt jelen van a korai gyermekkori oktatás, amelyben a gyerekek 6-8 hetes koruktól 4 éves korukig vehetnek részt, ez az oktatási szakasz nem tartozik az oktatási minisztérium hatáskörébe. A gyerekek 5 éves koruktól tankötelesek, és amíg be nem töltik a 18 évet vagy nem szereznek alapképzettséget, addig folytatniuk kell a tanulmányaikat, amelyet elkezdhetnek egy tannyelvű vagy két tannyelvű osztályban is. Az egy tannyelvű osztályokban kizárólag holland nyelven folyik az oktatás, idegen nyelvként tanulják az angolt, míg a két tannyelvű osztályokban a tanulók egyes tantárgyakat holland, egyes tantárgyakat angol nyelven tanulnak. Az elemi oktatás szakasza 8 éven át tart, 5 éves kortól egészen 12 éves korig, viszont sok szülő már 4 évesen iskolába adja gyermekét, viszont az első két év a koragyermekkori nevelés szakasza, majd csak ezután következik az iskolai oktatás. Az elemi oktatás végén a tanulóknak vizsgát kell tennie. A vizsga eredménye és az előzetes tapasztalatok alapján az iskola tanácsot ad a diákoknak arról, hogy melyik középiskola ajánlott számukra, minden tanuló kap egyfajta képzési ajánlatot, tájékoztatást a különféle szakmai irányokról. Ezután a gyerekek középfokú oktatásban vesznek részt, amelynek 3 típusa különböztethető meg: szakmai előkészítő középfokú oktatás (VMBO), amely 4 évig tart, felsőfokú általános középfokú oktatás (HAVO), amely 5 évig tart, illetve az általános oktatási szint (VWO), amely 6 évet igényel. A HAVO és a VWO felkészítik a hallgatókat a felsőoktatásra. A HAVO vagy a VWO befejezése után a tanulók folytathatják tanulmányaikat egy Kutatási Egyetemen vagy egy Alkalmazott Tudományok Egyetemen, ahol alapképzési diplomát (HBO vagy WO), mesterképzést vagy doktori fokozatot kaphatnak.

Netherlands – 2023/2024

3. ábra: A holland iskolarendszer felépítése (Eurydice, 2023)

A 3. ábrán a holland oktatási rendszer felépítése látható, amelyen megjelennek a különböző oktatási szakaszok, illetve a tanulók életkora ezekben a szakaszokban. Látható, hogy 4 éves korig nincs kötelező oktatás, viszont van lehetőség a koragyermekkorai nevelésre, ez a szakasz sötétebb kékkel van jelölve, mint a következő, amely már az elemi oktatáshoz tartozik és 6 éves korig tart. Ez a szakasz még az óvodai oktatásnak felel meg. Narancssárgával jelölve az elemi oktatás azon szakasza látható, ahol elkezdődik az iskolai oktatás, ez 12 éves korig tart. Ekkor jelenik meg a középfokú oktatás 3 fajtája, amelyek sárga színnel láthatóak a képen. Barna színnel a színnel a középfokú szakképzés jelenik meg az ábrán, míg sötét kékkel ez mellett a posztliceum. Végül a felsőoktatás szakaszai zöld színnel vannak ábrázolva a képen.

2.2.2. Az alapfokú oktatás szabályozása

Hollandiában jelenleg körülbelül 7000 általános iskolában folyik az alapfokú oktatás. A holland minisztérium weboldalán található információk alapján, ebben a folyamatban nagyon fontosnak tartják a gondolkodási és érzelmi készségek, valamint a kreativitás fejlesztését, emellett pedig a szociális képességek kialakulását is. Ebben a szakaszban fontos feladata az oktatásnak a testi fejlődés biztosítása és a kultúra elsajátítása, az oktatási szakasz célja a diákok felkészítése a középfokú szakaszra.

Az alapfokú oktatás szakaszát két részre osztják: az első négy évfolyamot alapozó vagy alapfokú iskola I. szakáznak nevezik, itt tanulnak a 4/5–9 éves diákok; a következő négy évfolyamot, a felső tagozatot alapfokú iskola II.-nek nevezik, itt a 9–12 éves diákok tanulnak. A legtöbb esetben egy osztályhoz azonos életkorú tanulók tartoznak, de léteznek olyan iskolák is, amelyekben különböző életkorú tanulók kerülnek egy osztályba. Az alapfokú oktatásban minden tanító az alapfokú oktatás egy bizonyos szakaszára specializálódik, tehát csak egy évfolyamon tanít. Az alapfokú oktatásban részt vevő diákok tehát minden évben más tanítóval tanulnak.

A holland Alkotmány értelmében minden oktatási intézményt az állam támogat, minden iskola egyenlő alapon részesül finanszírozásban, létezik azonban egy kis százalék, amely önerőből finanszírozza magát. A gyermekek túlnyomó része állami támogatású iskolákban tanul, amelyek lehetnek közösségi iskolák, akik partnerséget kötöttek más szervezetekkel; nyilvános iskolák ezekben nincs lehetőség a vallás gyakorlására vagy bármilyen különleges életszemlélet megélésére; lehetnek alternatív nevelésmódot alapuló iskolák, mint például Montessori vagy Dalton; illetve lehetnek egyházi iskolák. A szülőknek egy tájékoztató segítségével lehetőségük van megismerni a lehetőségeiket, és a saját belátásuk szerint döntenek arról, hogy melyik iskolában szeretnék taníttatni gyermeküket (Eurydice, 2023).

Az alapfokú oktatást az alapfokú oktatásról szóló törvény szabályozza (Wet op het primair onderwijs, 2017) ebben fogalmazzák meg a teljesítménycélokat is, amelyeket az általános iskola végére a tanulóknak el kell érniük.

A tanév beosztását az Oktatási, Kulturális és Tudományos Minisztérium határozza meg, 3 kötelező szünet van a tanév folyamán, amelyek minden iskolában egy időben vannak, ezek a következők: 2 hét karácsonyi szünet, 6 hét nyári szünet, 1 hét májusi szünet. Ezeken kívül még van 2 szünet, a tavaszi és az őszi szünet, amelyek időpontjára az állam ajánlásokat tesz, és az intézmények választják ki, hogy melyik dátumon szeretnék tartani a szünetet. Az iskolák, az állam által meghatározott keretek között dönthetnek arról, hogy a különböző tantárgyakra mennyi időt fordítanak. Az iskolai nap hosszát és a napirendet illetően is rugalmasak. Az iskola vezetősége dönti el, hogy mikor kezdődik és végződik a tanítás az intézményben. A törvény előírja, hogy a 8 év általános iskola alatt, az iskoláknak legalább 7520 tanítási órát kell biztosítaniuk a tanulóknak (Eurydice, 2023).

A Holland Minisztérium weboldalán található információk alapján az oktatási törvény szabályozza minden iskola tantervének a felépítését, az alapján a következő tantervi területeken kell oktatást nyújtani a tanulóknak általános iskolában: érzékszervi koordináció és fizikai gyakorlatok, holland nyelv és irodalom, számtan és matematika, angol nyelv, földrajz, történelem, biológia,

önkifejező tevékenységek, önellátás (szociális és életviteli készségek), egészséges életmód. A törvény nem ad egy megadott óraszámot ezekhez a területekhez, amelyhez az iskoláknak tartaniuk kellene magukat. A kötelező tantárgyak mellett az iskoláknak lehetőségük van kibővíteni a tantárgyak listáját, ha jónak látják, például hitoktatással, francia vagy német nyelv oktatásával.

Az iskolák megválaszthatják szabadon a használt tanítási módszereket és tananyagokat, a tananyagok az iskola tulajdonát képezik. Az iskoláknak segítséget nyújt, tananyagot és tankönyvet ajánl az Oktatási Erőforrások Tudásközpontja (KCL), amely a Nemzeti Tantervfejlesztési Intézet alá tartozik.

Általában az iskolák határozzák meg, hogy milyen értékelési rendszert használnak a diákok tudásának felmérésére, ezek lehetnek akár tesztek vagy megfigyelések. A 2014/2015-ös tanévtől azonban kötelező minden iskola számára az általános iskolai végzettség tesztje és a tanulómonitorozó rendszer használata. A tanulómonitorozó rendszert a 3. évfolyamtól kezdve alkalmazzák a tanulók értékelésében, félévenként egyszer egy összesítő jelentést készítenek a tanulókról, a fejlődésük nyomon követése érdekében. Ebben a jelentésben megjelenhetnek pontszámok, de akár leíró értékelés is, az intézmények döntenek el, hogy melyik formátumot alkalmazzák. Az általános iskolai oktatás végén írt teszt megmutatja a gyermekek tudását a különböző területeken és segít abban, hogy milyen irányban kellene folytatniuk a tanulmányaikat. Az iskolák nagy része félévenként egyszer ír jelentést minden tanulóról, a különböző területeken elért eredményei bemutatásának céljából. A tanulómonitorozó rendszer használatával az iskolák könnyebben nyomon tudják követni a tanulók fejlődését, és segít az ő igényeikhez igazítani a tanulási folyamatot.

A fentiekben leírt adatok alapján elmondható, hogy a romániai és a hollandiai oktatási rendszer között különbségek figyelhetők meg. A holland oktatási rendszerben a koragyermekkori nevelés és az iskolai oktatás színtere ugyanaz az intézmény, míg Romániában általában ez a kettő két különböző intézményben történik. Egy másik látványos különbség a két ország oktatási rendszere között az, hogy míg Romániában az elemi oktatás szakaszában a diákok nagyrészt egy tanítóval dolgoznak, addig Hollandiában a diákokat minden évben más tanító oktatja.

3. Oktatási módszerek

3.1. Az oktatási módszerek általános bemutatása

Az oktatási módszerek olyan pedagógiai eljárások a didaktikai feladatok megoldása során, amelyekben a tanári és tanulói tevékenység szervesen összekapcsolódik egymással. Ezáltal válik lehetővé, hogy a tanulók ismeretekre, jártasságokra és készségekre tegyenek szert, amelyet a

gyakorlatban alkalmazni tudnak. Falus Iván így fogalmazta meg az oktatási módszer fogalmát: „Az oktatási módszerek az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, részselekvéssorai a tanár és tanuló tevékenységének részei, amelyek különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra” (Falus & Szűcs, 2022, 547 o.). Akárhogy is értelmezzük a módszerek fogalmát, az bizonyos, hogy ezek legfőbb feladata, hogy segítsék a tanulót az eredményes tanulásban, vagyis a célok elérésében.

Falus szerint a módszerek osztályozására tett próbálkozások sikertelenek voltak, szerinte nem létezik olyan felosztási alap, amely lehetővé tenné a módszerek teljes mértékű osztályozását, akármilyen szempontrendszer szerint szeretnénk osztályozni őket, mindig lesz olyan módszer, amely több kategóriába is besorolható. Természetesen létrejöttek alapvető osztályozási rendszerek, amelyekbe besorolhatóak az oktatási módszerek. Az 1. számú táblázatban láthatjuk Falus Iván csoportosítást az oktatási módszerekről.

A csoportosítás szempontja	A módszerek típusai
a tanulási <i>információ forrása</i> szerint	- verbális - szemléletes - gyakorlati
az <i>információfeldolgozás logikája</i> alapján	- induktív - deduktív
a tanulók által végzett megismerő tevékenység, a <i>gondolkodás jellege</i> szerint	- receptív (főleg passzív befogadáson alapuló) - reprodukív - felfedező/heurisztikus - kutató
a közös tevékenység <i>irányítása</i> szerint	- tanári dominanciájú - tanulói dominanciájú - közös
az oktatási folyamatban betöltött <i>szerepük</i> szerint	- az új ismeretek elsajátításának módszerei - a képességek tanításának-tanulásának módszerei - az alkalmazás módszerei - a rendszerezés módszerei - a rögzítés módszerei
a szóbeli <i>közlés jellege</i> szerint	- receptív (főleg passzív befogadáson alapuló) - reprodukív - felfedező/heurisztikus

1. táblázat: A tanítási-tanulási módszerek csoportosítása Falus Iván nyomán (Chrappán, 2022, 42-43 o.)

Jarmai Erzsébet (2016) szerint a tanulás folyamatát előmozdító módszertani követelmények megújulására való hajlam már a múlt században is elvárás volt a pedagógusok felé. Szükséges, hogy a pedagógus mindig naprakész módszertani gyűjteménnyel rendelkezzen, amely megfelel nem csak a tanulók életkori sajátosságainak, hanem a kor elvárásainak, szemléletmódjának is. Jarmai azt taglalja, hogy az emberek általában az olvasottak 10%-ára, a másoktól hallottak 20%-ára, a látottak 30%-ára, az egyidejűleg látottak és hallottak 50%-ára, a saját maguk által mondottak 70%-ára és az egyidejűleg

mondottak és cselekedettek 90%-ára emlékeznek. Ebből az következik, hogy az oktatásban célszerű a tanulók aktivitására alapozni, a tanulási célok könnyebb elérésének érdekében. Bekéné Zelencz Katalin (2021) szintén azt állapítja meg, hogy a tanulókat részeseivé kell tennünk az órai folyamatoknak. Azt is hangsúlyozza, hogy a szervezési módok megválogatása mellett szükséges a munkaformák változtatása is, ugyanis ez az újdonság erejével hat a diákokra, motiváló és figyelemfelkeltő hatással bír. A frontálisan levezetett óra unalmas, nem tudja lekötni a tanulók figyelmét, éppen ezért fontos, hogy az óra újdonságokkal rendelkezzen, mozgalmas legyen. Ehhez leginkább az interaktív módszerek használata nyújt kellő alapot. Katona Edith (2016) szerint az interaktív módszerek hatékonyságát a tanulók központúság adja, mivel ezek a módszerek a tanulók érdeklődését, igényeit, egyéni sajátosságait veszik alapul. Katona kutatása alapján kiderült, hogy az interaktív módszerek használata javította a jó képességű tanulók teljesítményét, a többi tanuló teljesítményét pedig szinten tartotta. Emellett az is kiderült, hogy ezen módszerek használata a tanulók órai közérzetének javulására szolgált. Ezek alapján elmondható, hogy az interaktív módszerek használata nagy mértékben elősegíti a tanulási folyamatot, alkalmazásuk pozitív hatással van az osztályközösségre.

A tanulók aktivizálása és a jó közérzet mellett fontos az is, hogy a tanórán használt módszerekkel építsük a tanulók közötti összetartást, együttműködést. Ez leginkább a kooperatív tanulásszervezés keretein belül valósulhat meg, amely a tanulók közötti együttműködésen alapul. A kooperatív tanulásszervezés többet jelent annál, mint hogy a tanulók együtt tanulnak, ennek során a pedagógusnak biztosítani kell, hogy minden résztvevő bekapcsolódhasson a tanulás folyamatába, ezzel egyidőben pedig együttműködésre ösztönzi a tanulókat (Arató & Varga, 2012).

3.2. Oktatási módszerek az elemi oktatásban

Az oktatási módszerek kiválasztásánál mindig fontos szempont a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevétele, tehát az oktatás különböző szintjeihez különféle módszerek ajánlottak. Az elemi osztályos tanulók életkori sajátosságainak megfelelő módszerek közé tartozik például az előadás, megbeszélés, magyarázat, bemutatás, tanulói kiselőadás, ötletbörze, vita, szemléltetés, szerepjáték, projektmódszer. A diákkvartett, a szóforgó, a Tudom–Tudni szeretném–Megtanulom (TTM), az ablak, a csoportinterjú, a fűrtábra, a kerekasztal beszélgetés, az INSERT módszer, a dramatizálás, a szerep a falon olyan módszerek interaktív módszerek, melyek szintén jól alkalmazhatóak az elemi osztályosok oktatásában.

A továbbiakban röviden bemutatom a klasszikus, inkább a tanár tevékenységén alapuló módszereket és különböző alternatív, interaktív módszereket. Az alábbi felsorolás nem tartalmaz

minden módszert, azon módszerek jelennek meg, amelyeket a hospitálási naplók elemzésekor is azonosítottam, illetve amelyek később a kérdőívembe is bekerültek.

Előadás

A tanári előadás talán a leggyakrabban használt módszer, amely szerves részévé vált az oktatásnak. Az előadás úgy határozható meg, mint „a tanár szóbeli, összefüggő közlése, amely egy-egy téma, kérdéskör szisztematikus, logikus bemutatását jelenti” (Chrappán, 2022, 43 o.). Időtartama változatos, kisebbeknél 10-15 perc a maximum, ezután ajánlott tevékenységet, illetve munkaformát váltani. Sokkal hatékonyabb, ha több, rövidebb tartamú előadás és különféle tevékenységek váltogatják egymást a tanórán belül, mint hogyha a tanóra egy összefüggő előadásból állna (Chrappán, 2022).

Megbeszélés/beszélgetés

Falus Iván (2022) könyvében úgy határozza meg a megbeszélés módszerét, mint egy szóbeli közlési módszert, amelynek során a pedagógus kérdések feltevése által beszél meg a tananyagot a tanulókkal, arra ösztönözve a tanulókat, hogy ők maguk is tegyenek fel kérdéseket a tanultakkal kapcsolatban. Ennek a módszernek köszönhetően a pedagógus folyamatos visszajelzést kap a tanulók részéről, így segít a tanulók igényeinek megfelelően haladni a tananyaggal. A megbeszélés általában tudományos információk alapján történik, mind a két fél információkat oszt meg a másikkal. A beszélgetés módszere abban különbözik a megbeszélés módszerétől, hogy sokkal kötetlenebb annál.

Magyarázat

A magyarázat egy monologikus tanári közlési módszer, amelynek segítségével az összefüggések, szabályok, törvényszerűségek, fogalmak megértését segítjük elő (Falus & Szűcs, 2022). A hatékony magyarázatot a logikusság, világosság, tömörség és egyszerűség jellemzi, a magyarázat során ok-okozati összefüggések feltárására kerül sor. Terjedelme az életkornak megfelelően változik 5-10, illetve 20-25 perc között.

Bemutató (leírás)

A bemutatás egy monologikus közlési módszer, melynek során valamely jelenség, folyamat, tárgy vagy személy kerül bemutatásra. A magyarázattól különböző módszer, mivel az információátadás célja különbözik. A bemutatás módszere konkrét információk átadására szolgál, leginkább a tanulók képzeletét aktivizálja (Falus & Szűcs, 2022). Ezzel a módszerrel leginkább az érzékszerveinkkel is felfogható információkat közöljük, így ez a módszer elég konkrét.

Szemléltetés

A szemléltetés egy szemléletes módszer, amely segítségével megtörténik a tanulandó tárgyak, jelenségek észlelése és ezeknek az elemzése. Ez talán a legősibb módszer, amelyet már az iskola megjelenése előtt alkalmaztak az emberek. A szemléltetés használatakor fontos, hogy jól követhető legyen, a tanulók is aktívan részt vehessenek benne. Mindezek mellett persze nagyon fontos a csoport előismereteihez, a tanulók képességeihez igazítani a módszert (Falus & Szűcs, 2022). A szemléltetés módszere fejleszti a képszerű gondolkodást, felkelti a tanulók érdeklődését és aktivizálja őket, elősegíti a gondolkodási műveleteket (Chrappán, 2022).

Munkáltató módszer

A munkáltató módszer egy gyakorlati módszer, amelynek folyamán a tanulók eszközökkel vagy tárgyakkal tevékenységeket végeznek tanári felügyelet alatt. Ezt a tevékenységet végezhetik egyénileg, párban vagy kiscsoportokban, a módszer lényege az, hogy a tanuló aktív cselekvésén alapul. Ennek a módszernek a színtere lehet akár laboratórium, szaktanterem is. A tanulók a cselekvés folyamán megfigyeléseket tehetnek, és ezek a megfigyelések új ismeretek megszerzésének forrásaivá válnak, segítenek a készségek, képességek kialakításában. Valamilyen szinten hasonlít a bemutatás módszerére, viszont itt a tanulónak több mozgástere van (Falus & Szűcs, 2022).

Gyakorlás

A gyakorlás egy munkáltató módszer, amely a tanulók aktivitásán alapszik. Ennek során a tanulók különböző feladatokat végeznek tanítói felügyelet alatt. Lényege az, hogy a tanulók aktív cselekvése során valósul meg. Előnye a rugalmassága: különböző tantárgyakban másféleképpen alkalmazható (Falus & Szűcs, 2022).

Didaktikai játék

Az oktatási módszerek sorában már régóta jelen van a játék, hiszen érdekes és motiváló módszer, emellett pedig egy nagyon erős kompetenciafejlesztő hatással bír. A didaktikai játék megszervezése és levezetése gondos felkészülést igényel a pedagógus részéről, hiszen a szórakoztatás mellett, itt egy nagyon fontos cél a képességek és kompetenciák fejlesztése. A játékok a Csíszentmihályi Mihály szerint megfogalmazott flow-élményre építenek, amely azt jelenti, hogy az egyén a teljesen belső motivációból eredő tevékenységekben éli meg az öröm érzését. A didaktikai játékok megtervezésében ez is egy fontos szempont (Chrappán, 2022).

Vita

A vita módszere több kompetencia fejlesztésére alkalmas, de leginkább a kritikus gondolkodást fejleszti. „Az egyik leginkább motiváló hatású módszer, ha minden tanulónak lényeges

esélye van a megnyilatkozásra anélkül, hogy akár a pedagógus, akár a többi gyerek ignorálna személyét vagy véleményét” (Chrappán, 2022, 52 o.). A vita nem csak tanítási módszer, hanem tananyag is egyben, hiszen ennek segítségével a tanulók megtanulnak érvelni saját véleményük mellett és elfogadni mások véleményét. Az iskolában alkalmazott vita módszer mindig racionális vita, észérvek állnak szemben egymással, nincs helye elfogultságnak benne.

Tanulói kiselőadás

A tanulói kiselőadás egy monologikus, szóbeli közlési módszer, melynek folyamán a közlés nem a tanár részéről történik, hanem a tanuló részéről. A kiselőadás alapja lehet a tanulók olvasásélménye, tapasztalatai, de igényelhet kutató munkát is (Falus & Szűcs, 2022). Általában rövid terjedelmű, néhány perces előadást jelent (Chrappán, 2022). Célja többek között a kutatási tevékenységek megismerése, az önkifejezés gyakorlása, önálló vélemény megfogalmazása, az önértékelés fejlesztése. Kisebb gyerekek esetében a saját tapasztalaton alapuló, általuk ismert információkról szóló kiselőadások ajánlottak.

Ötletbörze

Az ötletbörze egy dialogikus módszer, mely a kritikus gondolkodás, a kreativitás és az interaktív tanulás fejlesztésére szolgál. Ez a módszer alkalmas arra, hogy a tanulók ötleteljenek egy adott témával kapcsolatban. Fontos odafigyelni a kreatív és befogadó légkörre a módszer alkalmazásakor, ahol megvalósulhat a közös és kötetlen gondolkodás. Megfelelő vezetés mellett az ötletbörze sikerélményt nyújthat még a visszahúzódbb, szorongó diákok számára is, segíti a tanulókat a nyitott hozzáállás kialakításában (Falus & Szűcs, 2022).

Szerepjáték/szimuláció

„A szimuláció, a szerepjáték, a játék olyan oktatási módszerek, amelyekben a tanulók a tapasztalati tanulás révén fogalmakat, eseményeket, jelenségeket sajátítanak el, tevékenységeket gyakorolnak be” (Falus & Szűcs, 2022, 571 o.). A szimulációk a valóság bizonyos elemeit dolgozzák fel, a tanulók részévé válhatnak egy szimulált valóságnak, amely egyszerűbb, mint a valóság.

Poszterkészítés

A poszterkészítés folyamán a gyerekek csoportokban dolgoznak, minden csoport egy nagy kartonra készítheti el poszterét egy adott témával kapcsolatosan, megadott eszközök segítségével. A poszter kivitelezése a diákokra van bízva, hagyva, hogy kibontakozzon kreativitásuk. Ez a módszer több időt is igényelhet, akár 1-2 hét is a diákok rendelkezésére állhat a munka elkészítésére (Bekéné Zelencz, 2021).

Projekt módszer

A projekt módszer egy komplex téma feldolgozására szolgál, amelyben a tanulók párban vagy csoportban, önállóan végzik a feladatokat. A módszer magába foglalja a munka megtervezését, szervezését, a produktum elkészítését és annak bemutatását. A projekt módszer általában több órát magába foglal, akár több hetet is, a tanórán és tanórán kívül is zajlik. A projekt módszer céljai közé tartozik a felelősségvállalás, a kutatási képességek, a kreativitás, az együttműködés, az önértékelés és a kritikus gondolkodás fejlesztése (Chrappán, 2022).

Gondolattérkép

A gondolattérkép egy központi fogalom köré épülő, a központi fogalommal összefüggésbe hozható fogalmak és témák rendszerének vizuális megjelenítése, ebben a rendszerben a fogalmak hálózata fastruktúrát alkot. Használható egy probléma kifejtésére, egy munkafolyamat megtervezésére, egy terület elemei között levő összefüggések ábrázolására. A gondolattérkép használatával aktivizáljuk a verbális és vizuális kommunikációt is, így hatékonyabbá téve az információk feldolgozását. Segít a gondolatok rendszerezésében, mélyebb és átfogóbb gondolkodást tesz lehetővé (Molnár & Kárpáti, 2009).

Jelzőlámpa módszer

A jelzőlámpa módszer többféleképpen is alkalmazható az oktatási folyamat során. Dylan William úgy említi, mint az önértékelés egyik formája, amelyben a tanulók értékelhetik saját tudásuk szintjét. (William, 2011). Három szintet használnak a módszer folyamán, mind a három színnek megvan a maga jelentése. A piros szín jelöli azt, hogy a tanuló úgy véli nem értett meg semmit a tanultakból, a sárga jelöli azt, hogy a tanuló részben megértette a tanultakat, a zöld pedig azt jelzi, hogy a tanuló teljes mértékben elsajátította a tanultakat.

A fentiekben bemutatott módszerek többsége olyan módszer, amely gyakran megjelenik az oktatás folyamán és a pedagógusok többsége által használatban van. Ezen módszerek nagy része megjelenik a hospitálási naplókról készített elemzésben, amelyek nem jelennek meg itt, később a kérdőív elemzésekor tűnnek fel, amelynek lekérdezése, amint említettem, folyamatban van.

II. Fejezet

Kutatási rész

1. A kutatás célja

Kutatásom egy összehasonlító kutatás, melynek során az a célom, hogy a Romániában és Hollandiában, elemi oktatásban dolgozó pedagógusok által leginkább használt oktatási módszereket összehasonlítsam. Ehhez összegyűjtöttem a lehető legtöbb információt a pedagógusok által használt módszerekről a két országban, majd ezeket összehasonlítottam különböző szempontok szerint. Célom annak feltárása, hogy a két országban milyen módszerek a leggyakrabban használtak, illetve, hogy a pedagógusok miért pont ezek mellett a módszerek mellett döntenek a többi módszerrel szemben. Ebben az összehasonlításban az egyik szempontom a módszerek tanuló- vagy tanárközpontúsága. Szeretném kideríteni, hogy a pedagógusok inkább olyan módszereket választanak, amelyek használata közben a pedagógus irányít, vagy olyan módszereket választanak, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a tanulók válasszanak, irányítsák saját tanulási tevékenységüket. Emellett egy másik szempontom a módszerek használati célja, tehát hogy a módszerek arra szolgálnak, hogy információátadásra kerüljön sor a tevékenység során, vagy inkább arra, hogy a felfedezésen alapuló tanulást segítsék elő.

Kutatásom elvégzéséhez két módszert használtam. A kutatás első szakaszában a két különböző országban összegyűjtött hospitálási naplókat elemeztem az oktatás során alkalmazott módszerek szempontjából. A kutatás második szakaszában az előző szakasz tapasztalatai alapján kérdőívet készítettem romániai és hollandiai pedagógusok számára, s az így összegyűjtött adatokat elemeztem. Úgy gondolom, a két módszer együttes használata vezethet el a kutatás céljának megvalósításához.

2. Kutatási kérdések, hipotézisek

Három kérdés fogalmazódott meg bennem a kutatásom során. Az első kérdés, hogy milyen módszerek jelennek meg és milyen gyakorisággal a két országban dolgozó pedagógusok körében. Második kérdésem az, hogy vannak-e olyan módszerek, amelyek mind a két ország gyakorlatában megjelennek és melyek azok, milyen különbségek jelennek meg a rögzített módszerek között. A harmadik kérdésem pedig az, hogy a pedagógusok hogyan vélekednek az egyes módszerek hatékonyságáról, mitől tartanak egy módszert hatékonnak. Annak érdekében, hogy ezekre a kérdésekre választ kapjak, a kutatás első részében elemeztem a két országban készült hospitálási naplóimat, a kutatás második felében pedig egy-egy kérdőívet osztottam meg Romániában és

Hollandiában dolgozó pedagógusok körében, hogy felmérjem, a pedagógusok milyen válaszokkal szolgálnak a fentebb említett kérdésekre.

Kutatásom elején három hipotézist fogalmaztam meg, amelyek a pedagógusok által alkalmazott módszerekre vonatkoznak. Az általam felállított hipotézisek a következők:

1. A két országban alkalmazott módszerek között eltérés van mind a hospitálási naplók tartalomelemzése, mind a kérdőív adatai alapján.
2. Romániában kevesebb olyan módszert alkalmaznak a pedagógusok, amelyekben a tanulók tapasztalatszerzés útján tanulnak.
3. Romániában főként a frontális munkaforma dominál, Hollandiában több egyéni és csoportos munkaformát alkalmaznak a pedagógusok.

3.A kutatás mintája

Kutatásomhoz dokumentumelemzést végeztem, amelyhez a Romániában és Hollandiában meglátogatott intézményekben megfigyelt órákról készített hospitálási naplóimat használtam fel. A használt dokumentumok tehát létrejöttükkor közvetlen kapcsolatban voltak a pedagógia gyakorlatával, hiszen a nevelési-oktatási folyamat intézményi tervezéséhez, szervezéséhez, irányításához, értékeléséhez kapcsolódnak. A hospitálási naplók nem hivatalos dokumentumok, címzettjei maguk a készítők és az azokat ellenőrző egyetemi tanár. A hospitálási naplók lehetővé teszik a személyiség megjelenését, sőt előhívják azt. A megfigyelések rögzítése során a napló írója egyrészt meg kell határozza a megfigyelendő és lejegyzendő eseményeket, másrészt értelmeznie kell azokat. Ezek a jellemzők részben megkérdőjelezzik a kutatási forrásként való használatát. Ezért nagyon kritikusan és reflektíven kell szemlélnünk megállapításait, hiszen minden kitöltő, bármennyire objektív próbál is lenni, szubjektíven értelmezi a pedagógiai valóságot. Fontos megjegyezni azt is, hogy a hospitálási napló elkészítésekor a naplóíró csak a legfontosabb eseményeket jegyzi le, nem ír le mindent, amit a megfigyelés során lát, hiszen nem tart mindent fontosnak. Megjelenési módjuk alapján írásbeli dokumentumok, ami biztosítja az eredmények kontrollálhatóságát. A hospitálási naplók elemzésekor nem elemeztem a dokumentumban megjelenő összes információt, hanem csak az oktatási módszereket emeltem ki ezekből.

A romániai megfigyelések a pedagógiai gyakorlaton meglátogatott intézményekben készített megfigyeléseim, amelyek 2021-2024 között kerültek rögzítésre. A romániai megfigyelések során matematika, román, természetismeret, anyanyelv, személyiségfejlesztés és földrajz órákat figyeltem meg, ezek leírására került sor az elemzett hospitálási naplókban. Összesen 42 romániai óra

megfigyelésit elemeztem kutatásom során. Ezen megfigyelések egy előre megadott táblázat segítségével lettek rögzítve, amelyet az egyetemi tanárok bocsátottak rendelkezésemre. A hollandiai megfigyelések a Hollandiában töltött hónapok alatt meglátogatott intézményekben készült megfigyeléseim, amelyeket 2022-ben gyűjtöttem össze, illetve két csoporttársam megfigyelései, akik szintén meglátogattak különböző intézményeket. Ezen megfigyelések matematika, biológia, holland nyelv és irodalom, vallás, földrajz és angol órákon történtek, összesen 18 tanítási óra alapján készítettem el az elemzést. Ezen feljegyzések egy dokumentumban kerültek feljegyzésre, nem volt előre megszabott formátum, amelyben kérték a lejegyzést.

Kutatásom második, kvantitatív szakaszában romániai és hollandiai pedagógusok vettek részt, egy kérdőívet kellett kitölteniük. Mind a két országban ugyanazt a kérdőívet használtam, a romániai pedagógusok magyar nyelven, a holland pedagógusok pedig angol nyelven töltötték ki azt. Ebben a felmérésben összesen 83 elemi osztályokban tanító pedagógus vett részt, 42 romániai és 41 holland pedagógus.

A Romániában dolgozó pedagógusok között csak női pedagógusok töltötték ki a kérdőívet, akik közül, a többség 45 év fölötti, tehát már legalább 20 éve dolgozik a tanügyben. Ezen pedagógusok 70%-a dolgozik városban vagy megyeszékhelyen, 30%-a pedig kisebb településen, tehát községben vagy faluban. A kérdőívet kitöltő pedagógusok többsége előkészítő vagy harmadik osztályban tanít, kisebb arányban részt vettek más osztályban tanító pedagógusok is a kérdőív kitöltésében.

A Hollandiában dolgozó pedagógusok között megjelentek férfi és női pedagógusok is, bár a női pedagógusok domináltak. Ezek között a pedagógusok között nagy mértékben 21-30 év közötti személyek jelentek meg, kevesebb középkorú töltötte ki a kérdőívet a holland pedagógusok közül. A kitöltők között tehát inkább a fiatalabb generáció volt jelen, akik kevesebb tapasztalattal rendelkeznek. Ezen pedagógusok intézményének helye az esetek többségében kisváros volt, kisebb arányban megjelentek a falun és a nagyvárosban dolgozó pedagógusok is. A kitöltők túlnyomó része III. és IV. osztályokban tanítanak, ami a holland oktatási rendszerben 7-8 éves gyerekeket foglal magába.

4. A kutatás módszerei és eszközei

A kutatás során két különböző módszerrel dolgoztam, egy kvalitatív és egy kvantitatív módszert alkalmaztam. Azért tartottam fontosnak, mind a két módszer használatát, mivel szerettem volna két különböző szemszögből megvizsgálni az oktatásban megjelenő módszereket, azok alkalmazási módjait.

A kutatásom első szakaszához kvalitatív módszert alkalmaztam, dokumentumelemzést végeztem. A két országban töltött pedagógiai gyakorlatom során készített hospitálási naplóimat, illetve társaim hospitálási naplóit elemeztem, és ezek alapján vontam le bizonyos következtetéseket. Ezen hospitálási naplók segítségével összegyűjtöttem az általam látott módszereket, megfigyeltem, hogy melyik módszer milyen gyakran jelenik meg. Egy általam kialakított szempontrendszer alapján osztályoztam a módszereket, majd megnéztem a megjelenő különbségeket a két ország között.

A szempontrendszer kialakításakor figyelembe vettem azt, hogy milyen céllal használták őket a pedagógusok, három cél jelent itt meg: új ismeretek feldolgozása, a tanultak begyakorlása, a tanultak ismétlése-rendszerezése. A második szempont a módszerek osztályozásakor az információk forrása volt, amely szerint három kategória jött létre: verbális, szemléletes, gyakorlati. A harmadik szempont a tevékenység irányítása, itt szintén három kategória jött létre: tanári dominanciájú módszerek, tanulói dominanciájú módszerek és közös dominanciájú módszerek. A negyedik szempont az alkalmazott munkaforma, amelyen belül négy kategória jelent meg: frontális, csoportos, páros és egyéni.

Kutatásom második felében egy online kérdőívet használtam, amelyet lefordítottam angol nyelvre is. Ebben a kérdőívben a pedagógusok által leginkább alkalmazott módszerekre vonatkozó kérdések találhatóak, illetve kérdések arra nézve, hogy a pedagógusok milyen okból alkalmazzák az általuk használt módszereket.

A kutatáshoz készített kérdőív első szakaszában a kérdőívet kitöltő pedagógusokról gyűjtöttem adatokat. Ebben a szakaszban az életkorra, az iskolai végzettségre, a tanügyben eltöltött időre, a munkahely településtípusára és a jelenleg oktatott osztályra vonatkozó kérdések jelentek meg. A kérdőív második szakaszában a pedagógusok által használt módszerekre, illetve az alkalmazott szemléltetési módokra és munkaformákra vonatkozó kérdések jelentek meg. Három szerep jelent meg a kérdőívben, amelyet a módszerek betölthetnek az oktatási folyamatban, ezek mindegyikéhez rendeltem 15 módszert, amelyek közül a pedagógusoknak ki kellett választaniuk az általuk leggyakrabban alkalmazott hét módszert. A módszerek mindegyik betöltött szerepnél változtak, annak függvényében, hogy melyik szerephez milyen módszerek alkalmazása ajánlott. A pedagógusok módszerválasztási motivációja is megjelent a kérdőívben. A módszerek kiválasztása után a pedagógusok megfogalmazhatták, hogy ők miért használják a választott módszereket. Ezután a válaszadóknak 4 kijelentő mondat közül kellett kiválasztaniuk egyet, amely leginkább igaz rájuk, amikor kiválasztanak egy módszert egy bizonyos oktatási céllal. Ezen mondatok közül kettő a tanító szempontjából közelíti meg a módszerválasztást, kettő pedig a tanulók szempontjából. A kérdőív következő szakaszában a szemléltetési módok jelentek meg, négy válaszlehetőséggel, amelyek közül

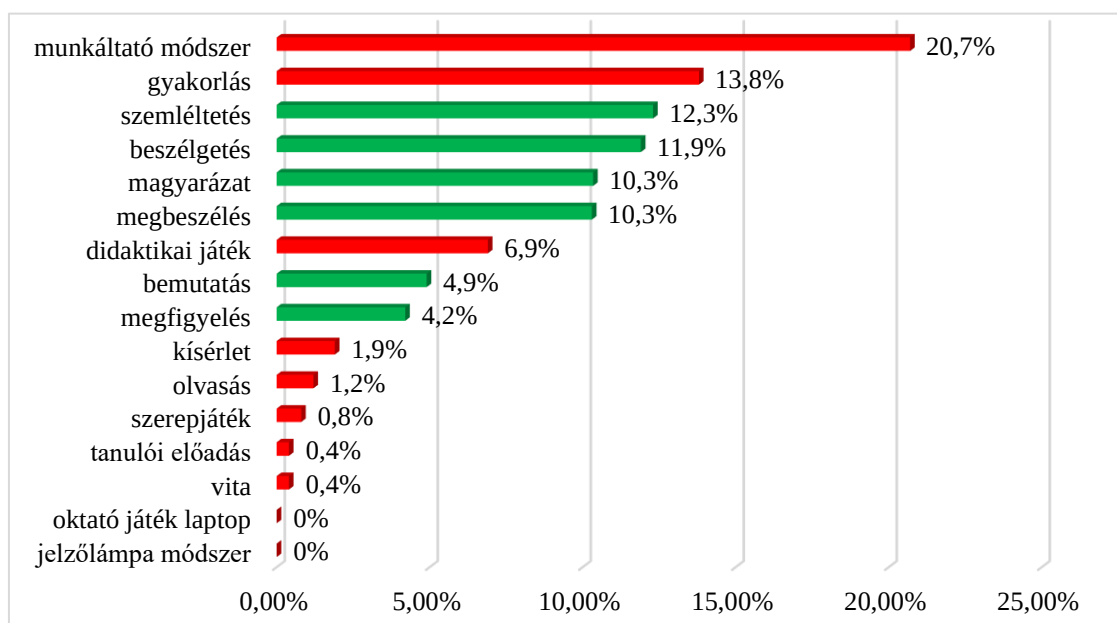
többet is választhattak a pedagógusok. Ezután a pedagógusok megfogalmazhatták, hogy miért a választott szemléltetési módokat használják gyakrabban, majd a szemléltetési mód kiválasztásának motivációjáról kérdeztem őket, ahol két tanítóközpontú és két tanulóközpontú válasz közül választhattak egyet. A kérdőív utolsó részében a különböző munkaformák alkalmazásának a gyakorisága jelent meg, ahol a válaszadók 5 lehetőség közül választva, megjelölhették, hogy milyen gyakran alkalmaznak bizonyos munkaformákat. A kutatáshoz használt kérdőív megtalálható a mellékletben.

5. A kutatás eredményei

5.1. A hospitálási naplók elemzése

5.1.1. A romániai hospitálási naplókban fellelt módszerek

A Romániában tett megfigyeléseim elemzéseiben 261 alkalommal azonosítottam különböző módszereket. Összesen 14 oktatási módszer jelent meg, ezek pedig a következők: beszélgetés, szemléltetés, magyarázat, bemutatás, tanulói előadás, kísérlet, gyakorlás, didaktikai játék, megfigyelés, megbeszélés, olvasás, vita, szerepjáték, munkáltató módszer. Ezeknek százalékos eloszlása az 4. számú ábrán látható.

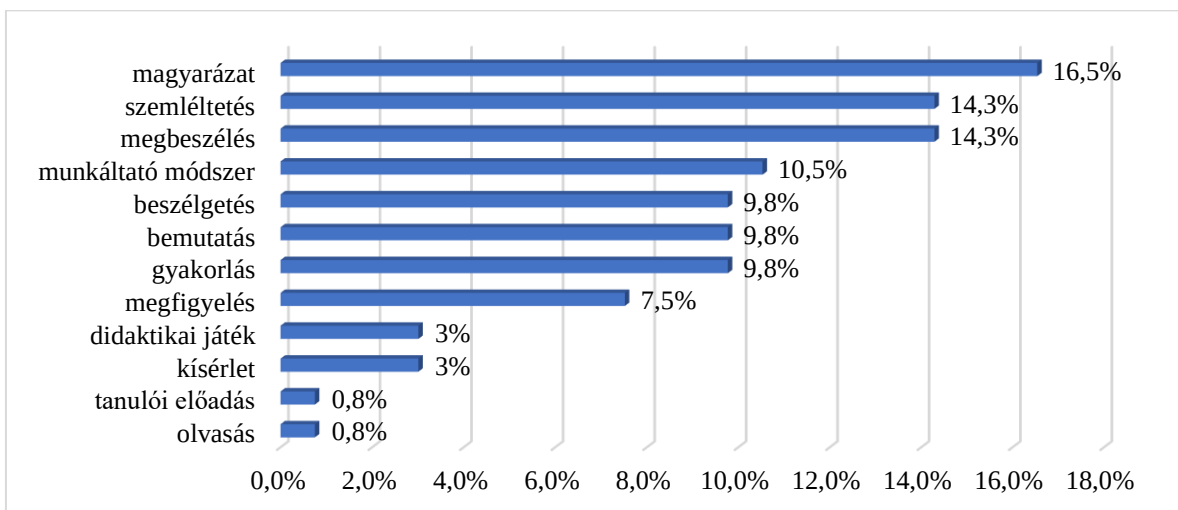

4. ábra: A Romániában használt oktatási módszerek (Forrás: Saját szerkesztés)

Amint a 4. számú ábra is mutatja, a munkáltató módszer jelenik meg a leggyakrabban a romániai gyakorlatot vizsgáló hospitálási naplókban, 20,7%-át teszi ki a megfigyelt módszereknek. A második leggyakrabban használt módszer a gyakorlás, 13,8%-át teszi ki a módszereknek, a harmadik leggyakrabban használt módszer pedig a szemléltetés módszere, amely 12,3%-ot tesz ki a módszerek

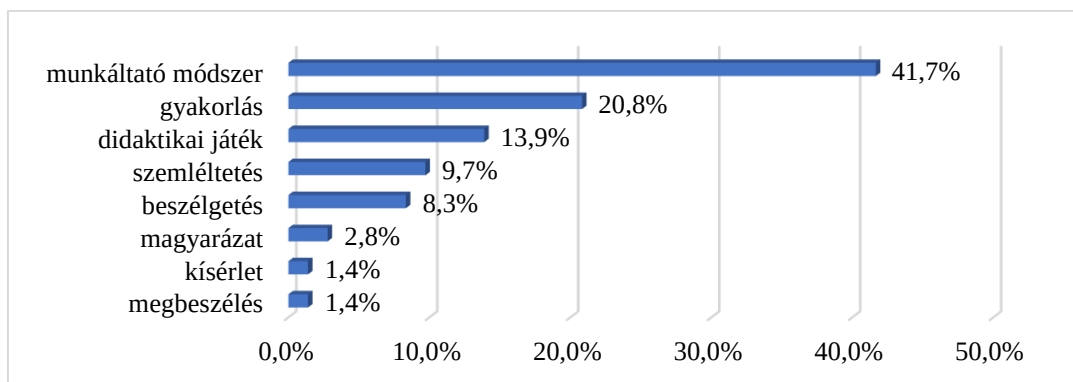
között. A legkevésbé használt módszerek a tanulói kiselőadás és a vita, amelyek 0,4%-át teszik ki a megfigyelt módszereknek.

A megfigyelt módszereket három kategóriába soroltam, aszerint, hogy milyen céllal kerülnek használatba: új ismeret feldolgozása, begyakorlás vagy ismétlés-rendszerezés. Ezeknek a kategóriáknak megfelelően megfigyeltem, hogy kategóriánként milyen módszerek jelennek meg gyakrabban.

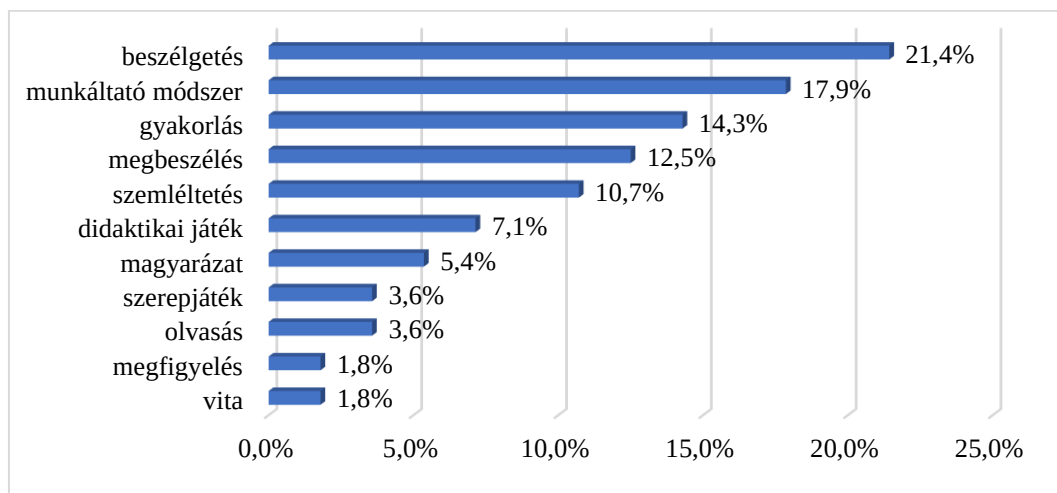
5.ábra: Az új ismeretek feldolgozása érdekében használt módszerek Romániában (Forrás: saját szerkesztés)

Amint az 5. ábrán is látható, az új ismeretek feldolgozásában leggyakrabban a magyarázat jelenik meg, 16,5%-ban. Ezután a szemléltetés és a megbeszélés következik 14,3%-ban, valamint a munkáltató módszer, 10,5%-ban. A gyakorlás, a beszélgetés és a bemutatás egyforma arányban jelenik meg, 9,8%-ban. A szerepjáték és a vita egyáltalán nincs használatban a megfigyelt pedagógusoknál az új ismeretek feldolgozása érdekében. Látható, hogy az új ismeretek feldolgozásánál a pedagógusok leginkább a verbális és szemléletes módszerek alkalmazását részesítik előnyben.

6.ábra: A begyakorlás érdekében használt módszerek Romániában (Forrás: saját szerkesztés)

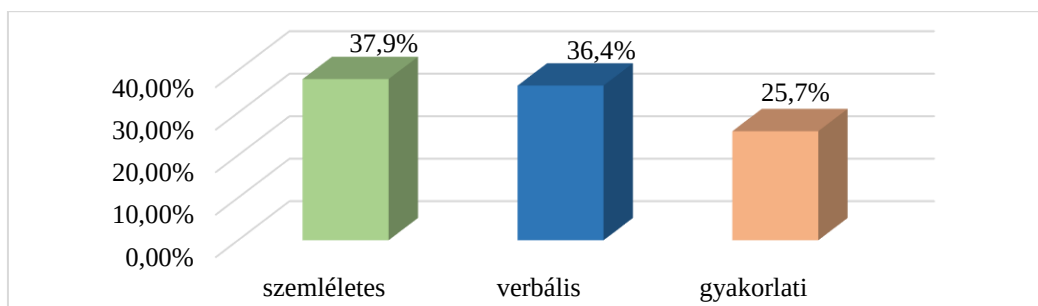
A 6. ábrán a Romániában, a begyakorlás érdekében használt módszerek láthatóak. Ezen módszerek között a munkáltató módszer jelenik meg a legnagyobb arányban, 41,7%-ban jelent meg a megfigyelt pedagógusok gyakorlatában. Ezután a gyakorlás következik, ami általában tankönyv vagy feladatlap segítségével történik, ez 20,8%-át teszi ki a begyakorlásra használt módszereknek. A harmadik módszer, amit gyakran használtak a pedagógusok a didaktikai játék, amely 13,9%-át teszi ki az alkalmazott módszereknek. Nem jelennek meg egyáltalán a szerepjáték, a poszterkészítés, a vita módszerei a begyakorlás esetében, annak ellenére, hogy ezek nagyon alkalmasak a begyakorlásra, ezen módszerek mindegyike olyan módszer, ahol többségében a tanuló kezében van az irányítás.

7. ábra: Az ismétlés-rendszerezés érdekében használt módszerek Romániában (Forrás: saját szerkesztés)

A 7. számú ábrán az ismétlés-rendszerezés érdekében használt módszerek gyakorisága látható. A leggyakrabban használt módszer a beszélgetés, amely 21,4%-át teszi ki a módszereknek. A második leggyakrabban megjelenő módszer a munkáltató módszer, amely 17,9%-ban van jelen. A kísérletre, a tanulói előadásra, illetve a bemutatásra egyáltalán nem került sor a megfigyelések során ismétlés céljából. Az erre a célra legkevésbé használt módszer a vita és megfigyelés volt, amelyek megjelennek ugyan, de csak 1,8% arányban. Ezen információk alapján elmondható, hogy ismétlés alkalmával a pedagógusok inkább olyan módszereket választanak, amelyekben megtarthatják az irányító szerepét, az olyan módszerek alkalmazása pedig, ahol inkább a tanuló irányítana kevésbé jelenik meg.

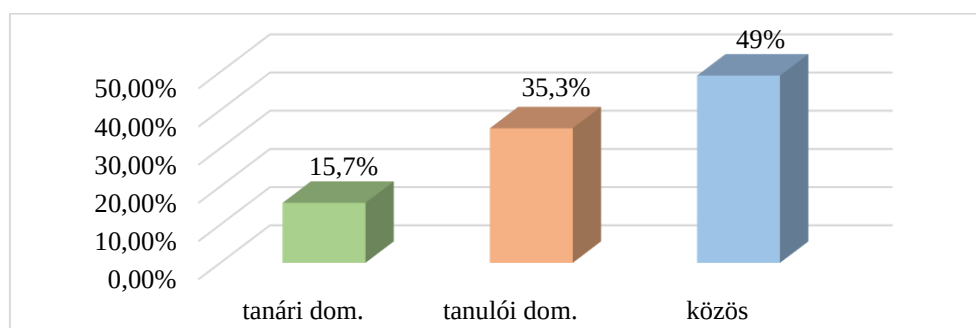
Az oktatási módszer szerepe mellett, aszerint is elemeztem a megfigyelt módszereket, hogy milyen forrású információk jelennek meg a módszer használata közben. Eszerint elkülönítettem verbális, szemléletes és gyakorlati módszereket.

8. ábra: Az oktatási módszerek információforrás szerinti eloszlása (Forrás: saját szerkesztés)

Mint azt a 8. számú ábra is mutatja, a szemléletes forrásokat felhasználó módszerek a leggyakoribbak, 37,9%-ban jelennek meg a módszerek között. Ugyanakkor az is látszik, hogy szinte ezzel egyenlő a verbális módszerek aránya is, amely 36,4%. A gyakorlati módszerek 25,7%-ban jelennek meg az oktatási folyamatban, elfoglalva ezzel az utolsó helyet.

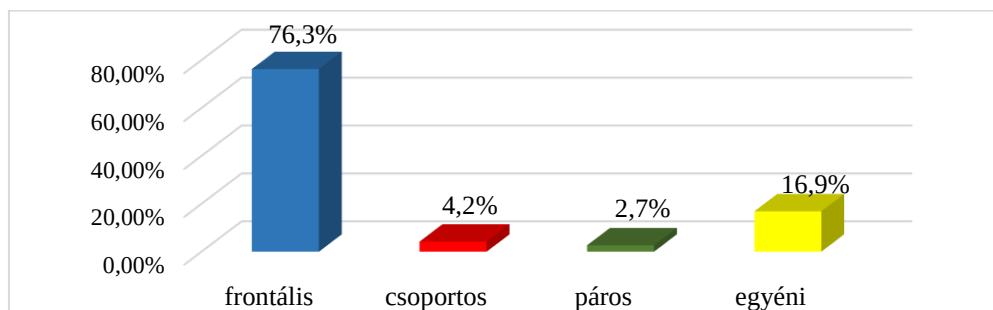
A megfigyelt módszereket aszerint is kategorizáltam, hogy melyik fél irányítja a tevékenységet, az oktató, a tanuló vagy a kettő közösen. A 10. számú ábrán ez a kategorizálás látható.

9. ábra: A módszerek irányítás szerinti osztályozása Romániában (Forrás: saját szerkesztés)

Ahogy a 9. ábra mutatja, a pedagógusok által használt módszerek majdnem felénél, 49%-ban, közös irányításról beszélhetünk, vagyis a tanulók és a tanító együttműködve tartják kézben a tevékenységet. Az esetek többi részében, tanulói vagy tanári dominanciáról beszélünk, 35,3%-ban tanulói dominancia, 15,7%-ban tanári dominancia jelenik meg a tevékenységek irányításában.

A negyedik szempont, ami szerint osztályoztam a módszereket, a hozzájuk társuló munkaforma volt. Eszerint négy kategória jött létre: frontális, csoportos, páros és egyéni.

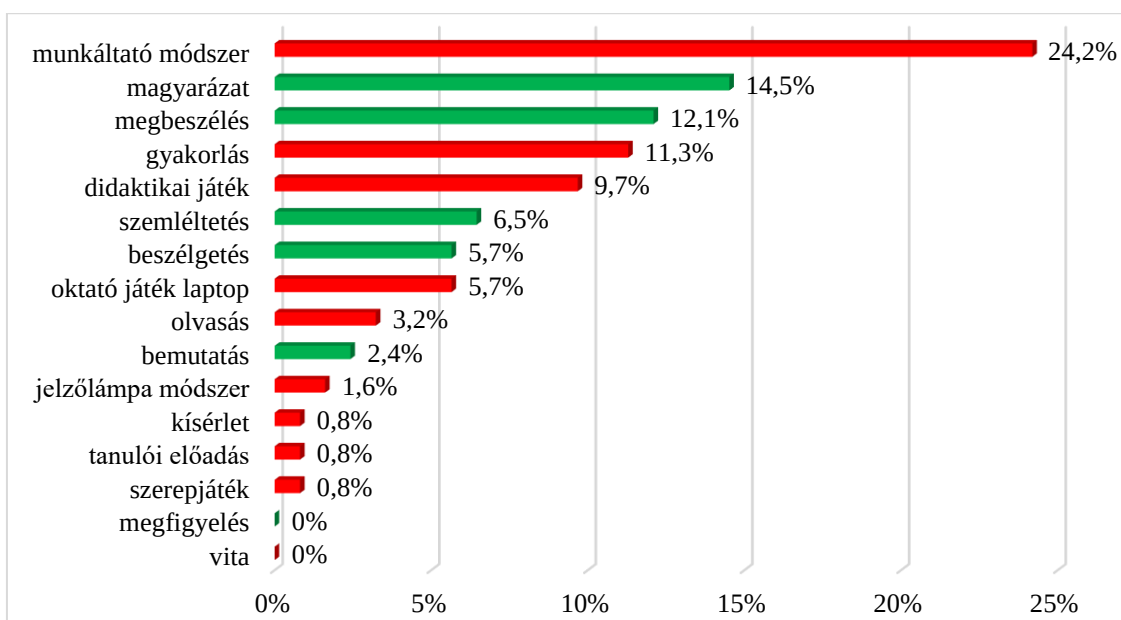

10. ábra: A módszerekhez társuló munkaformák eloszlása (Forrás: saját szerkesztés)

A leginkább jellemző munkaforma a frontális, mint az a 10. ábrán is látható, a módszerek 76,3%-a frontális munkaforma segítségével valósul meg. Emellett csekély számban megjelenik az egyéni munkaforma, 16,9%-ban, a csoportos 4,2%-ban és a páros 2,7%-ban.

5.1.2. Hollandiában használt módszerek

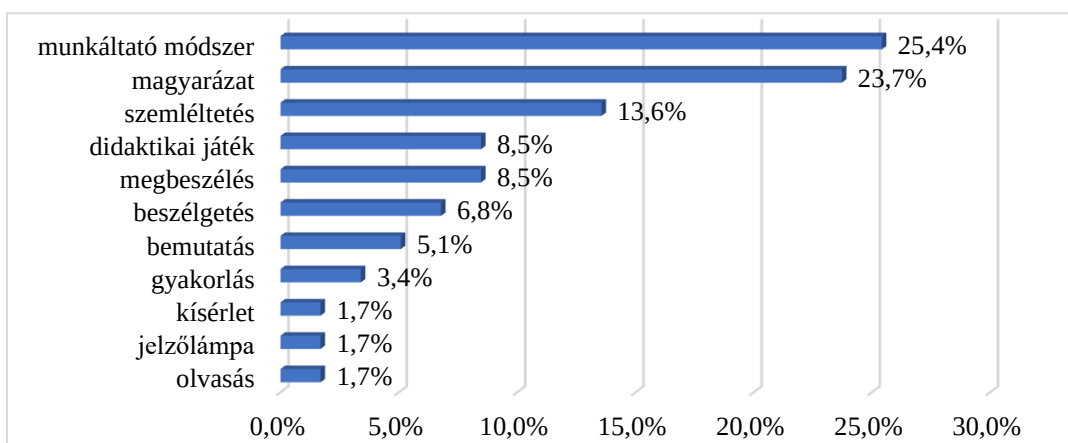
A Hollandiában végzett megfigyelések során 124 alkalommal sikerült oktatási módszert felfedezni, amelyek között összesen 15 oktatási módszer lelhető fel, amelyek a következők: beszélgetés, magyarázat, feladatmegoldás, megbeszélés, kísérlet, szemléltetés, bemutatás, poszterkészítés, tanulói előadás, oktató játék laptop használatával, didaktikai játék, munkáltató módszer, drámajáték, jelzőlámpa módszer, olvasás. Ezek százalékos eloszlása a 11. ábrán látható.

11. ábra: A Hollandiában használt oktatási módszerek (Forrás: saját szerkesztés)

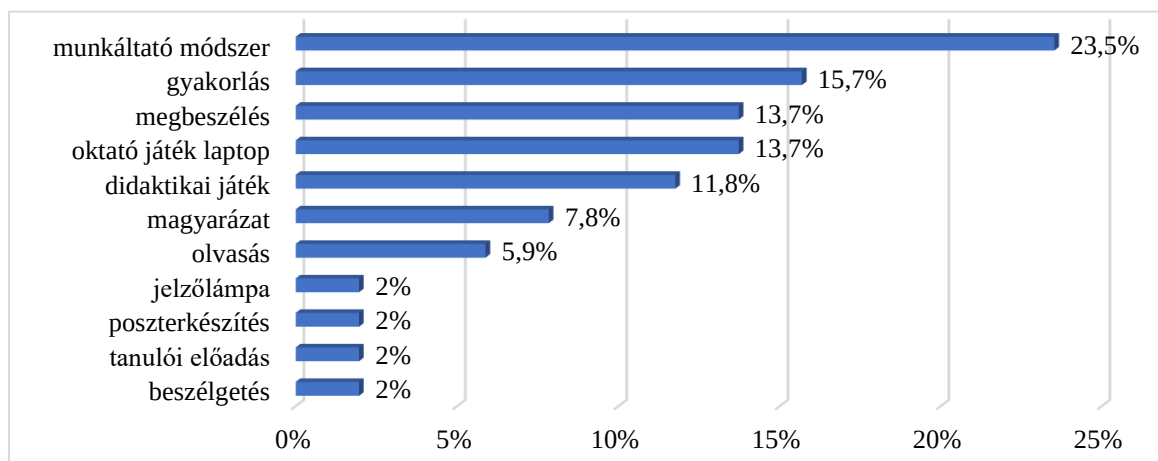
Amint a 11. ábra is mutatja a leggyakrabban előforduló módszer a munkáltató módszer, amely 24,2%-ban jelenik meg az oktatási rendszerek között. Ezután a második leggyakrabban használt módszer a magyarázat, amely 14,5%-ban jelenik meg. A harmadik leggyakoribb módszer pedig a megbeszélés, amely 12,1%-os jelenléttel bír a módszerek között. A gyakorlás és a didaktikai játék is megjelenik, az egyik 11,3%, míg a második 9,7%. A kísérlet, a poszterkészítés, drámajáték és a tanulói előadás módszerei jelennek meg e legkisebb arányban, mind a négy 0,8%-ot ér el.

A Romániában használt módszerekhez hasonlóan, a Hollandiában használtak esetében is megvizsgáltam a módszerek eloszlását a tevékenység célja szempontjából, így itt is három kategória jött létre: az új ismeretek feldolgozása, a begyakorlás és az ismételtes-rendszerezés.

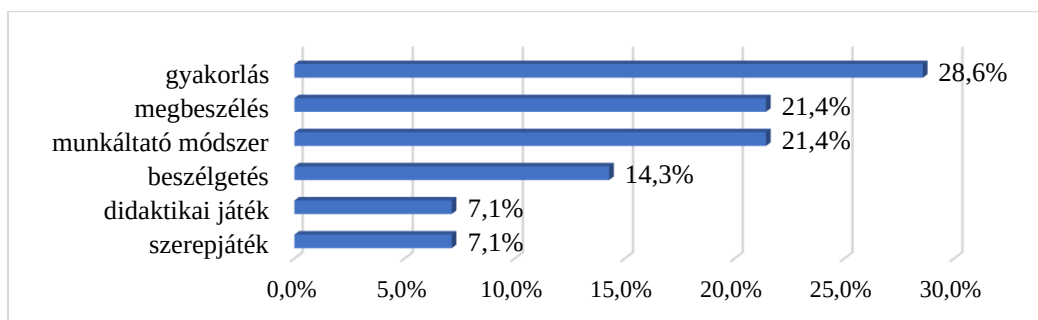
12.ábra: Az új ismeret feldolgozására alkalmazott módszerek eloszlása Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

Látható a 12. ábra alapján, hogy az új ismeretek feldolgozásában a leggyakoribb módszer a munkáltató módszer, ez 25,4%-ban jelenik meg. Ezt követi a magyarázat, amely 23,7%. Gyakran használt módszer ezeken kívül még a szemléltetés módszere is, amely 13,6%-ban jelenik meg, illetve a didaktikai játék és a megbeszélés, amelyek 8,5%-ot takarnak. Új ismeretek feldolgozásakor nem jelenik meg tanulói kiselőadás, poszterkészítés vagy drámajáték.

13.ábra: A begyakorlás céljából használt módszerek Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

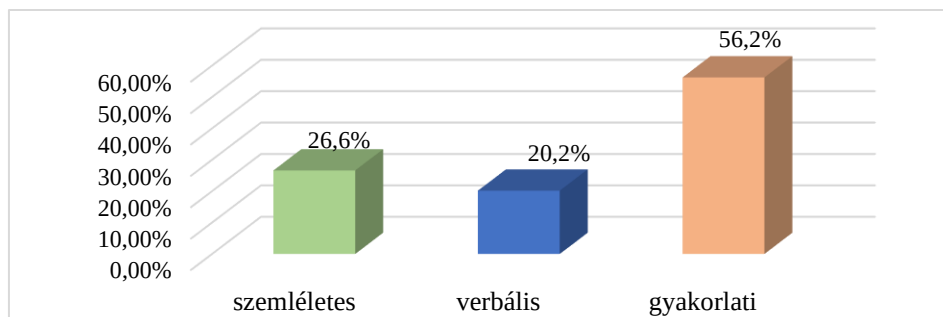
A munkáltató módszer az, amely a leggyakrabban megjelenik a begyakorlás céljából történő tevékenységeken, ahogy azt a 13. ábra is mutatja. Ez a módszer 23,5%-ot tesz ki a módszerek között. A munkáltató módszert követi a feladatmegoldás, 15,7%-kal, majd a megbeszélés és a laptopon történő oktató játék, melyek 13,7%-ban vannak jelen. Legkisebb arányban a jelzőlámpa, a poszterkészítés, a tanulói előadás és a beszélgetés módszerei jelennek meg, amelyek szintén alkalmasak lennének gyakorlás céljából.

14.ábra: Ismétlés-rendszerezés céljából használt módszerek eloszlása Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

A 14. ábra alapján elmondható, hogy az ismétlés-rendszerezés céljára leginkább a feladatmegoldás módszere használt Hollandiában, ez teszi ki a módszerek 28,6%-át. Ezt követi a megbeszélés és a munkáltató módszer, amelyek 21,4%-ban vannak jelen. A beszélgetés is elég gyakran használt, 14,3%-ban van jelen, míg a didaktikai játék és a drámajáték 7,1%-ot mutat. Ezen módszerek használata arra utal, hogy a tanulók maguk rendszerezik az előzőleg tanultakat, a tanító segít nekik ebben.

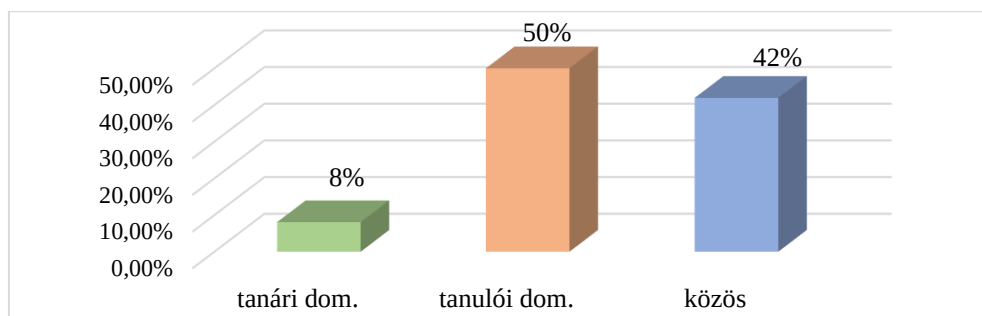
A Romániában készült megfigyelésekhez hasonlóan, a hollandiai megfigyelésekben megjelenő módszereket is osztályoztam aszerint, hogy mi az információk forrása. Eszerint ismét három kategória jött létre, a verbális, a szemléletes és a gyakorlati.

15.ábra: A módszerek eloszlása az információk forrása szerint Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

A 15. ábrán az oktatási módszerek eloszlását láthatjuk, aszerint, hogy az információk milyen forrásból érkeznek a tanulók felé. Az ábra is mutatja, hogy a holland oktatásban nagy hangsúlyt fektetnek a gyakorlati oktatásra, a gyakorlati módszerek a használt módszerek 56,2%-át teszik ki. Emellett megjelennek a szemléletes módszerek is, 26,6%-ban és még kisebb arányban, 20,2%-ban a verbális módszerek is.

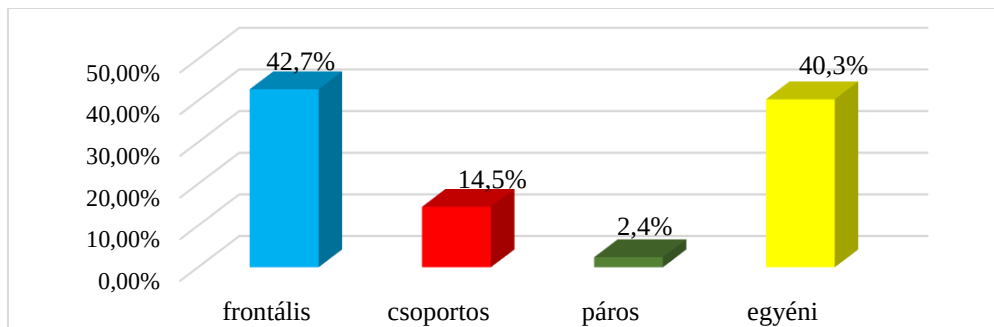
Egy másik kategória, ami szerint osztályozásra kerültek a módszerek, nem más, mint a tevékenység irányítása, eszerint három kategóriát különítettem el: tanári dominancia, tanulói dominancia és közös.

16.ábra: A módszerek eloszlása a tevékenység irányítása szempontjából Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

A 16. ábra alapján elmondható, hogy az oktatási módszerek 50%-a tanulói dominanciájú, tehát a tanuló irányítja a tevékenységet. A módszerek egy nagy részét képezik viszont a közös dominanciájú módszerek is, ugyanis ezek a módszerek 42%-át teszik ki. A maradék 8% jelöli a tanári dominanciát, ami igencsak alacsony értékben jelenik meg az oktatásban, ezzel is sugározva a gyakorlatias nevelés elvét és azt, hogy a holland oktatási rendszer önállóan gondolkodó, problémamegoldásra képes tanulókat szeretne nevelni és oktatni.

Az utolsó kategória, ami szerint a módszerek kategorizálása történt, nem más, mint a hozzájuk járuló munkaformák. Ennek megfelelően ismét négy kategória jött létre: a frontális, a csoportos, a páros és az egyéni munkaformával dolgozó módszerek.

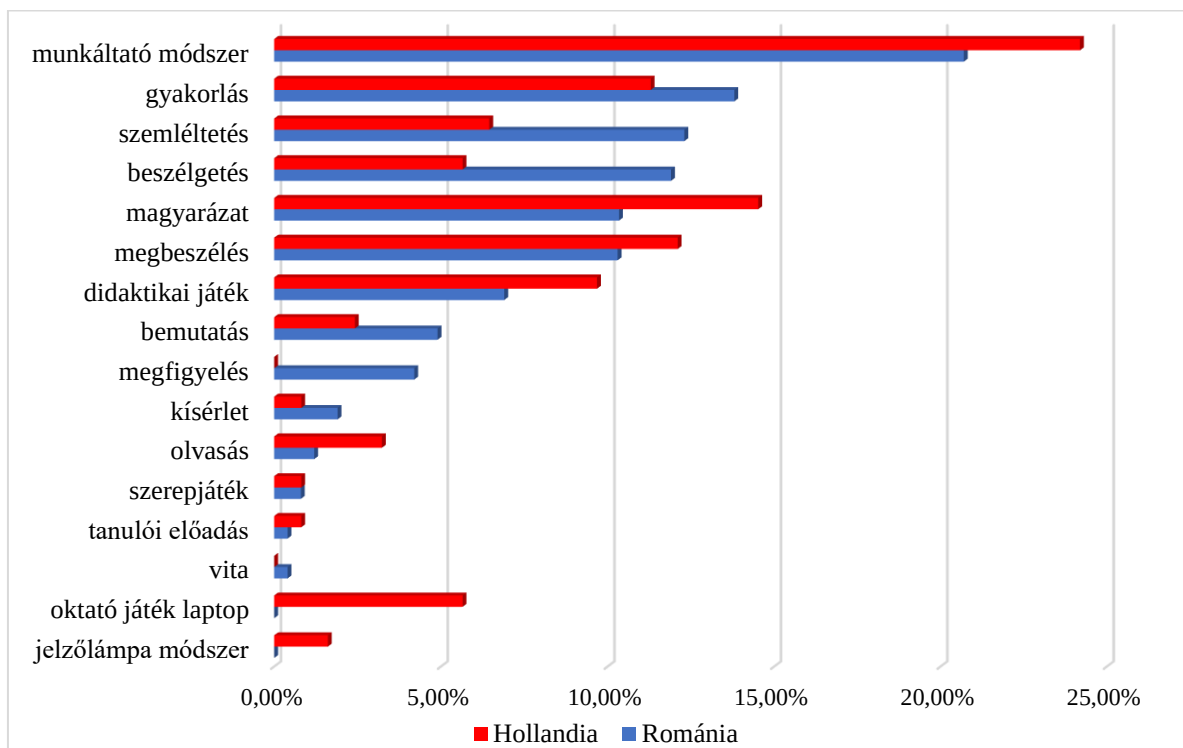

17.ábra: A munkaformák eloszlása, melyek megjelennek a módszerek használatakor Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

A 17. ábra is mutatja, hogy a frontális és az egyéni munkaforma majdnem egyenlően jelenik meg a munkaformák között, a frontális 42,7%, az egyéni pedig 40,3%. Innen látszik, hogy a pedagógusok vagy az egész osztállyal dolgoznak vagy hagyják, hogy mindenki a maga tempójában haladjon a munkával. A csoportos munkaforma mindössze 14,5%-ot tesz ki, míg a páros a legkevésbé, 2,4%-ot, ezek a kevésbé használt munkaformák.

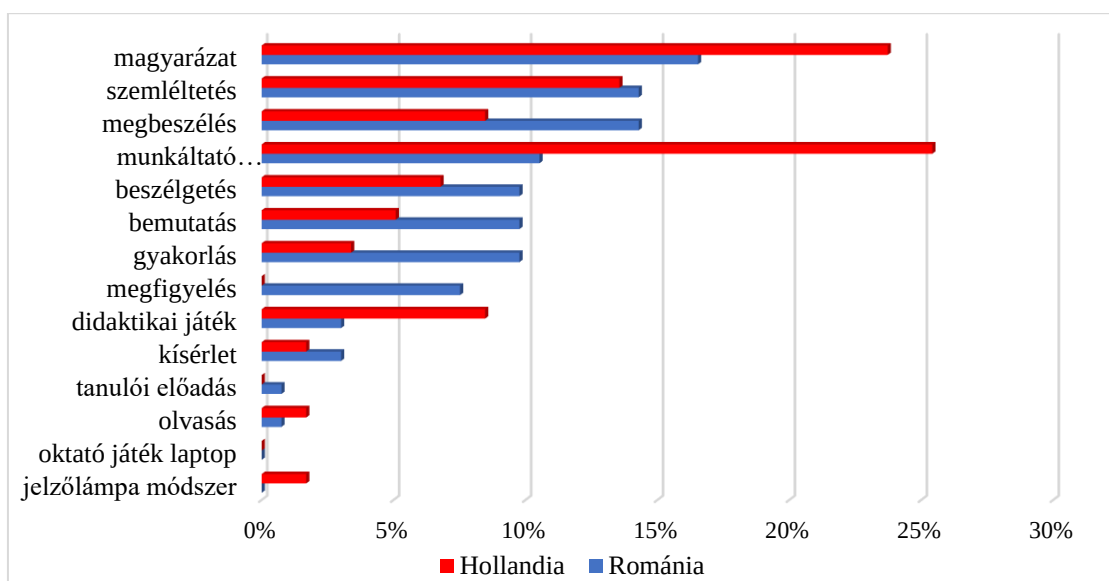
5.1.3. A két országban használt módszerek összehasonlítása

Miután részletesen bemutatam a két országban megjelenő módszerek alkalmazásának körülményeit, ebben a részben szeretném összehasonlítani a két országban megjelenő módszerek alkalmazási körülményeit. Először általánosan mutatom be a két országban megjelenő módszerek megjelenési arányát. Mivel a módszerek összességének bemutatásából nem sok minden derül ki az oktatási rendszerrel kapcsolatosan, nem derül ki, hogy mikor milyen módszerek alkalmazása jellemző a pedagógusokra, így a későbbiekben részletesen is bemutatom, hogy a két országban az alkalmazott módszerek milyen céllal, milyen irányítással, milyen munkaformával jelennek meg, illetve az információk milyen forrásból erednek a különböző módszerek alkalmazása közben.

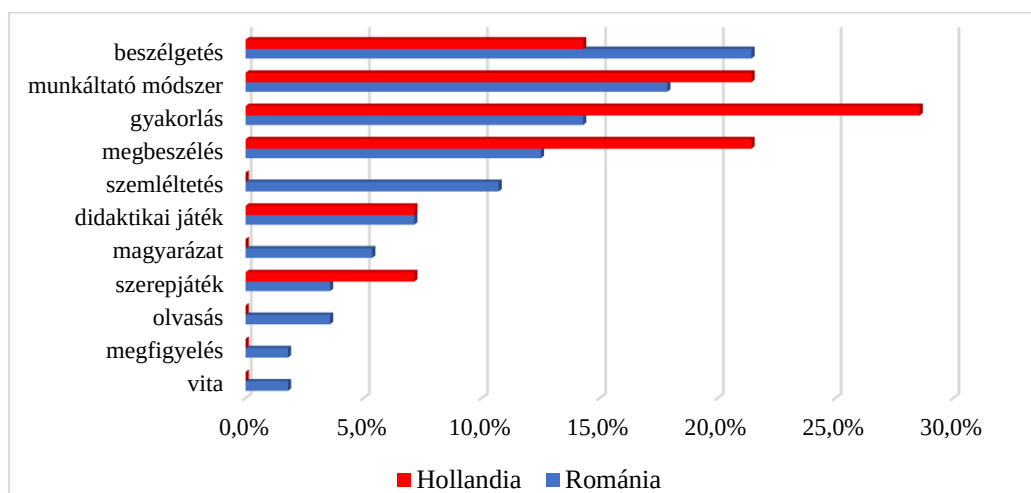
18. ábra: Alkalmazott módszerek Romániában és Hollandiában (Forrás: saját szerkesztés)

A 18. ábra mutatja, hogy mely módszerek, milyen arányban jelentek meg a megfigyelések alapján a román, illetve holland oktatásban. Látható, hogy mind a két országban a leggyakrabban megjelenő módszer a munkáltató módszer, amely Hollandiában egy kicsivel nagyobb arányban jelenik meg. A megbeszélés, a magyarázat, a gyakorlás, a didaktikai játék módszerei is gyakrabban előfordulnak az oktatásban mind a két országban.

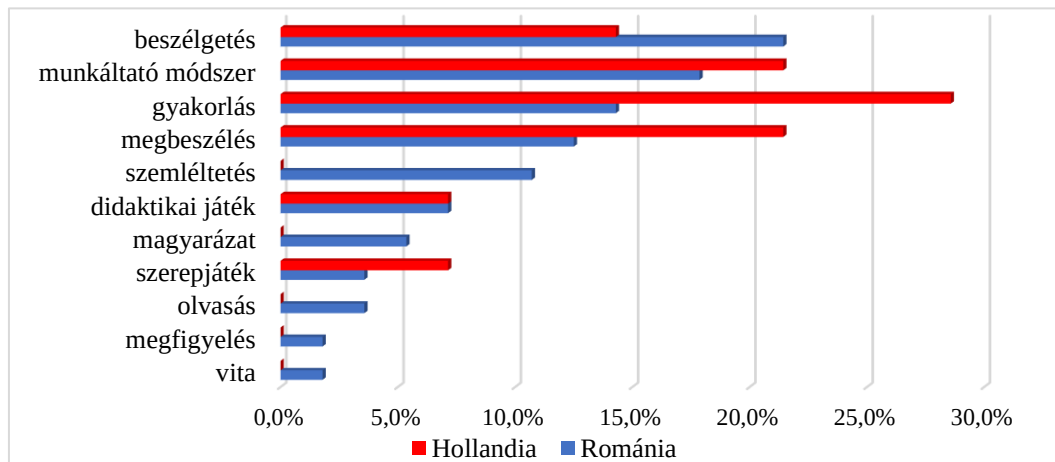
19.ábra: Az új ismeretek feldolgozása érdekében használt módszerek Romániában és Hollandiában (Forrás: Saját szerkesztés)

Amint a 19. ábra is mutatja, Hollandiában az új ismeret feldolgozása érdekében olyan módszereket alkalmaznak a pedagógusok, amelyek a tanulók felfedezésén, gyakorlatán alapszanak. Ilyen módszer például a munkáltató módszer, a jelzőlámpa módszer, a didaktikai játék. Természetesen ezek mellett az aktív módszerek mellett megjelenik magas arányban a magyarázat is, hiszen a pedagógus ezen módszerek alkalmazása közben folyamatosan magyaráz a tanulóknak. Az ábrán is látható, hogy Romániában is megjelenik a gyakorlás az új ismeretek feldolgozása közben, viszont sokkal kisebb arányban, mint a hollandiai pedagógusok körében. Itt viszont a beszélgetés, a szemléltetés, a megfigyelés jelenik meg a magyarázattal egybekötve. Ebből az látható, hogy inkább szóban vagy szemléltető eszközök segítségével ismertetik meg a pedagógusok a diákokkal az új tananyagot, mintsem gyakorlati módszerekkel.

20.ábra: Begyakorlásra használt módszerek Romániában és Hollandiában (Forrás: Saját szerkesztés)

A 20. ábrán látható, hogy a begyakorlásra használt módszerek között mind a két országban hasonló módszereket használnak a pedagógusok. Megjelenik a gyakorlás, a didaktikai játék körülbelül hasonló arányban. A szerepjáték is megjelenik mind a két országban, viszont Romániában sokkal nagyobb arányban van jelen. Ezek mellett azonban Hollandiában megjelenik egy olyan módszer, amely Romániában nincs jelen, ez pedig a laptopon használt oktató játék. Begyakorlás alkalmával a holland pedagógusok gyakran használják ezt a modern módszert.

21.ábra: Ismétlés céljából alkalmazott módszerek Romániában és Hollandiában (Forrás: Saját szerkesztés)

Ahogy az a 21. ábrán is látszik, ismétlés céljából leginkább a gyakorlás, a munkáltató módszer, a beszélgetés jelenik meg a két országban. Hollandiában azonban nagyobb arányban vannak ezek jelen, mint Romániában, ahol a legnagyobb arányban a beszélgetés módszere jelenik meg, ezt követi a munkáltató módszer. Ismétlés alkalmával mind a két országban megjelenik a didaktikai játék és a szerepjáték módszere is, de kisebb arányban.

	Románia	Hollandia
Verbális	36,4%	20,2%
Szemléletes	37,9%	26,6%
Gyakorlati	25,7%	56,2%

1. táblázat: Az információ forrása szerinti eloszlás a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

Amint a 2. táblázatban is látható, Romániában a szemléletes módszerek a leggyakoribbak, ehhez hasonló arányban jelennek meg a verbális módszerek is, a legkisebb arányban pedig a gyakorlati módszerek vannak. Ebből is látható, hogy a román pedagógusok inkább a szóbeli közlésen és a szemléltetésen alapuló módszereket helyezik előtérbe, az olyan módszerekkel szemben, ahol a tanuló saját aktivitásán keresztül tanul meg új dolgokat. Az ábrán az is látható, hogy Hollandiában a leggyakoribbak a gyakorlaton alapuló módszerek, ezeket követik a szemléletes módszerek, legkisebb arányban pedig a verbális módszerek vannak. Ebből az következtethető ki, hogy a holland

pedagógusok inkább a tanuló aktivitására alapozzák a tanulást, a szóban elhangzottakkal és a látottakkal szemben.

	Románia	Hollandia
Tanári dominancia	15,7%	8%
Tanulói dominancia	35,2%	50%
Közös	49,1%	42%

2. táblázat: A tevékenység irányítása szerinti osztályozása a két országban (Forrás: Saját szerkesztés)

A 3. táblázat megmutatja, hogy az alkalmazott módszerek közben melyik fél a domináns a két országban. Látható, hogy Romániában a leggyakoribb a közös irányítású módszerek alkalmazása, amelyek során a tanuló és a tanár egyenlő arányban irányítja a tevékenységet. Ezt követik a tanulói dominanciájú módszerek, végül pedig a tanári dominancia van jelen a legkisebb arányban. Hollandiában a leggyakoribb a tanulói dominancia, ez teszi ki a módszerek felét, ebből is látszik, hogy a holland pedagógusok nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a tanulók maguk irányítsák a tanulási folyamatot. A közös dominancia is gyakran megjelenik a holland oktatásban, a legkisebb arányban a tanári dominancia van jelen, mindössze 8,06%-át teszi ki a módszereknek.

	Románia	Hollandia
Frontális	76,3%	42,7%
Csoportos	4,2%	14,5%
Páros	2,7%	2,4%
Egyéni	16,9%	40,3%

3. táblázat: A munkaformák eloszlása a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

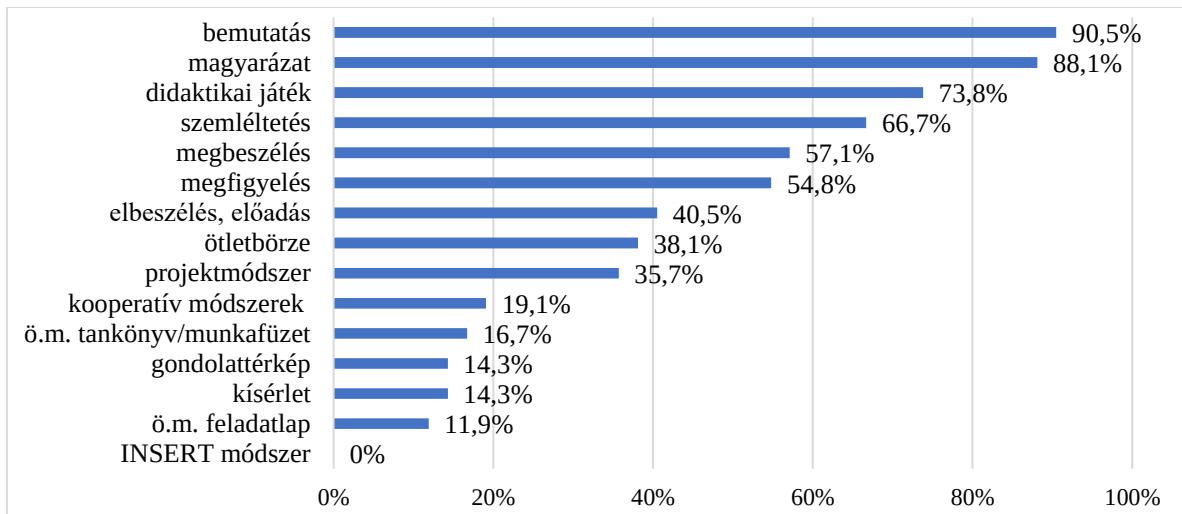
A 4. táblázatban a módszerek alkalmazása közben használt munkaformák láthatóak a két országban. Látható, hogy Romániában a leggyakrabban használt munkaforma a frontális munkaforma, ez teszi ki a munkaformák 76%-át. Ezt követi az egyéni munkaforma, majd a csoportos, végül pedig a páros munkaforma jelenik meg. Hollandiában a leggyakrabban használt munkaforma szintén a frontális, itt viszont sokkal kisebb arányban jelenik meg, mint Romániában, 42,7%-ban. Második leggyakrabban használt munkaformaként az egyéni munkaforma jelenik meg, 40,3%-ban. A csoportos munkaforma kisebb arányban jelenik meg az előző munkaformákhoz képest, viszont nagyobb arányban, mint Romániában. A legkevesebbet használt munkaforma itt is a páros.

A fentiekben leírt módszereket találtam meg a leggyakrabban a hospitálási naplók lejegyzései alapján. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezek a módszerek domináltak a gyakorlatban, hiszen vannak olyan módszerek, amelyek alkalmazása több időt vesz igénybe, mint más módszerek esetében, azonban ugyanúgy egyszer került lejegyzésre.

5.2. A kérdőív eredményeinek bemutatása

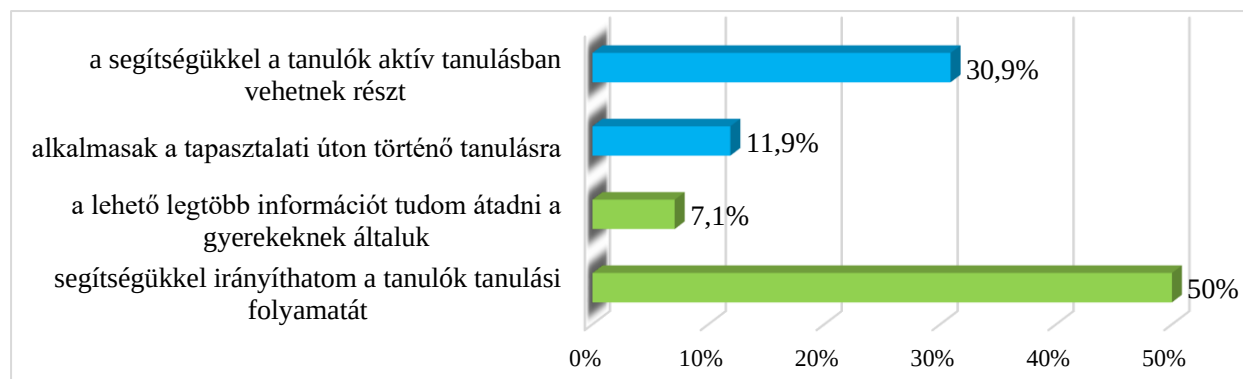
5.2.1. A romániai pedagógusok által adott válaszok bemutatása

Kérdőívem egyik célja azoknak az oktatási módszereknek a felderítése, amelyeket leginkább alkalmaznak a pedagógusok az új ismeretek feldolgozására, a tanultak begyakorlására, illetve az ismétlésre-rendszerezésre. A 22. ábrán azok a módszerek láthatók, amelyeket a pedagógusok az új ismeretek feldolgozásának céljára használnak és megjelöltek válaszaikban.

22. ábra: Az új ismeretek feldolgozására alkalmazott módszerek a pedagógusok válasza alapján (Forrás: saját szerkesztés)

Amint azt a 22. ábra is mutatja, az új ismeretek feldolgozására leginkább a bemutatás, a magyarázat, a didaktikai játék használata a legjellemzőbb. Ezek mellett nagy mértékben megjelennek még a szemléltetés, a megbeszélés, a megfigyelés módszerei is. Ezek nagyrészt olyan módszerek, amelyek verbális közlésen vagy szemléltetésen alapulnak, nem a tanulói aktivitás van a középpontjukban.

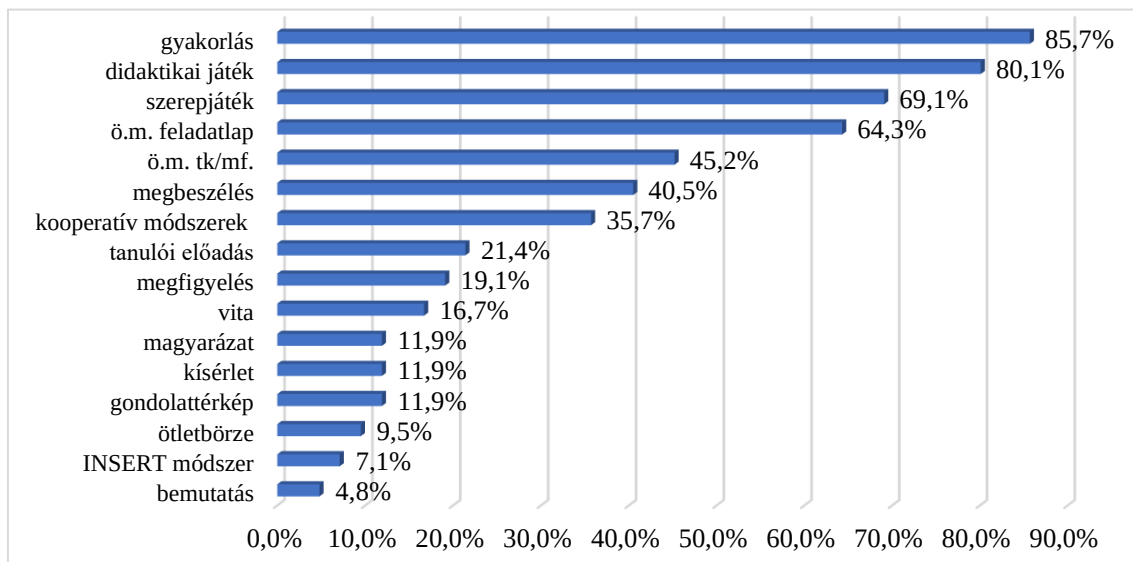

23. ábra: A pedagógusok módszerválasztási motivációja új ismeretek feldolgozása esetén (Forrás: saját szerkesztés)

A 23. ábrán azt láthatjuk, hogy milyen szempontból közelítik meg a pedagógusok a módszerválasztást, új ismeret feldolgozása esetén. Zöld színnel láthatóak azok a válaszok, amelyek

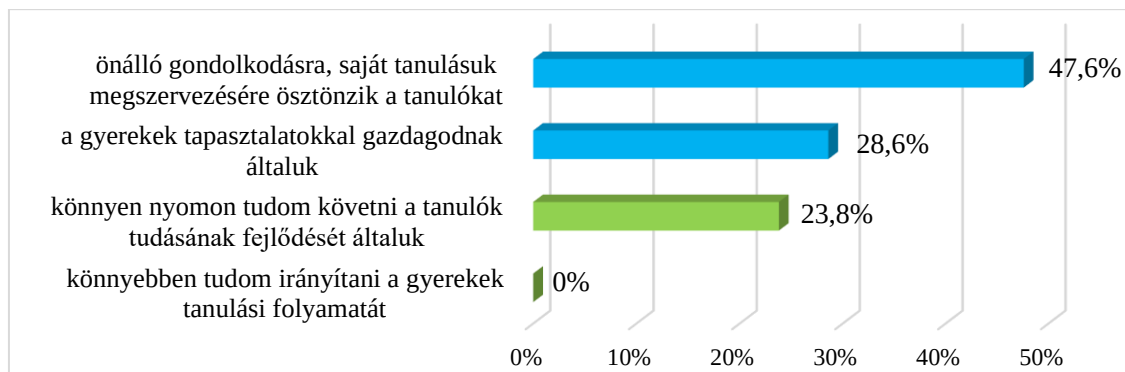
inkább a tanító szempontját közvetítik, ezeket választották a legtöbben. Kék színnel pedig azok a válaszok láthatók, amelyek folyamán a tanulók irányítanak, ők vesznek aktívabban részt a tevékenységben. Látható, hogy két nagyobb csoportja létezik a pedagógusoknak: akiknek az a fontos, hogy ők irányítsa a tanulók tanulását és azok, akiknek a tanulók cselekvésen alapuló tanulása a fontos.

Az új ismeretek feldolgozása mellett a begyakorlásra alkalmazott módszerek feltárása is megtörtént. A 24. ábrán látható, hogy a pedagógusok mely módszereket jelölték meg a begyakorlás megvalósítására.

24. ábra: Begyakorlásra alkalmazott módszerek a pedagógusok válaszai alapján (Forrás: saját szerkesztés)

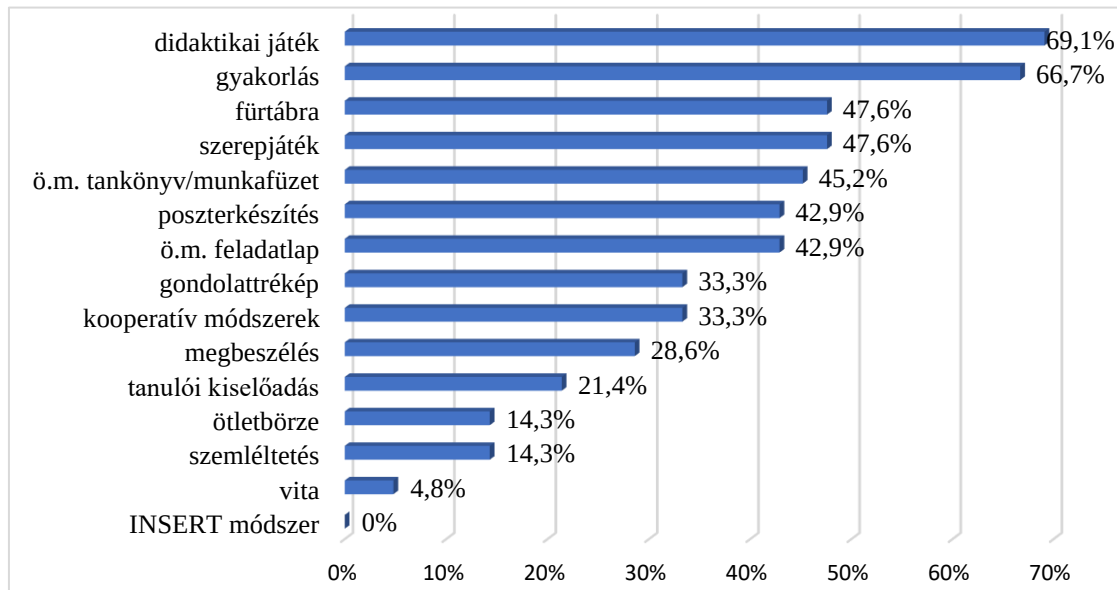
Amint a 24. számú ábra is mutatja, a tanultak begyakorlására a pedagógusok többségében gyakorlást, didaktikai játékot, szerepjátékot és a feladatlap segítségével végzett önálló munkát alkalmaznak. A pedagógusok nagy része választotta még alkalmazott módszernek a megbeszélés módszerét. Legkisebb arányban az INSERT módszert, a bemutatást és az ötletbörzét választották a pedagógusok. Ezek mindegyike olyan módszer, amelyekben nagyobb teret kapnak a tanulók.

25. ábra: A pedagógusok módszerválasztási motivációja begyakorlás esetén (Forrás: saját szerkesztés)

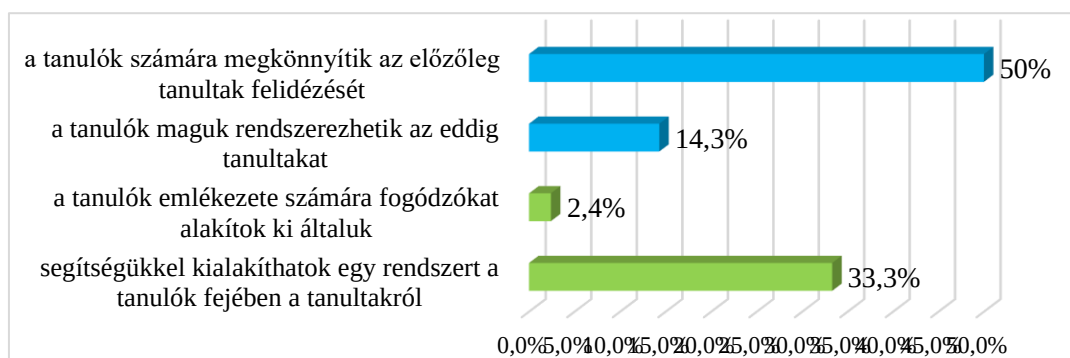
A 25. ábra azt mutatja, hogy milyen szempont érvényesül a pedagógusok módszerválasztásakor, amikor begyakorlás céljából választanak módszereket. A kék szín jelöli a tanulók szempontjait figyelembe vevő állításokat, ahol a tanulói aktivitás fontos, a zöld pedig olyan szempontokat jelöl, amelyekben a tanító érvényesül inkább. Látható, hogy a kérdőívet kitöltő pedagógusok többsége olyan állításokat választott, amelyek tanulói központúak.

Az ismétlésre alkalmazott módszerek is részét képezték a kérdőívnek, az ismétlésre leginkább alkalmazott módszerek a 26. ábrán láthatóak.

26. ábra: Ismétlésre-rendszerezésre leginkább alkalmazott módszerek a pedagógusok válaszai alapján (Forrás: saját szerkesztés)

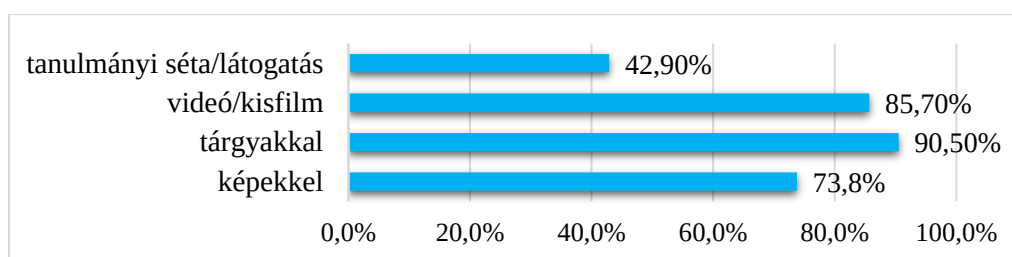
Amint azt a 26. ábra is mutatja, a pedagógusok ismétlés céljából leggyakrabban a didaktikai játék, a gyakorlás módszereit alkalmazzák. Ezek mellett gyakran használják a fürtábra, a szerepjáték, önálló munka módszereit is. Az INSERT módszer egyáltalán nem jelenik meg, a vita, az ötletbörze nagyon kis arányban vannak jelen.

27. ábra: A pedagógusok módszerválasztási motivációja ismétlés-rendszerezés esetén (Forrás: saját szerkesztés)

A 27. ábra alapján elmondható, hogy a pedagógusok inkább olyan állításokat tartottak fontosnak, amelyekben a tanulók szempontjai jelennek meg. Kék színnel láthatóak az ábrán azok a kijelentések, amelyek a tanulói tevékenységet helyezik előtérbe. A kitöltők között voltak olyan pedagógusok is, akik a tanító tevékenységét előtérbe módszerválasztás során, az ilyen motivációhoz kötődő állításokat zöld színnel láthatjuk az ábrán. Látható, hogy a pedagógusok inkább választottak tanulóközpontú állításokat, mint tanárközpontúakat.

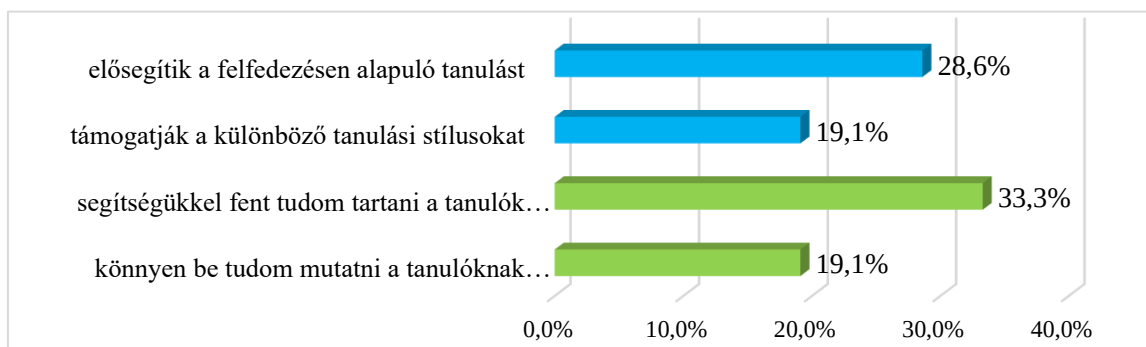
Az alkalmazott módszerek mellett azt is felmértem, hogy a pedagógusok mely szemléltetési módokat részesítik előnyben. Ehhez négy kategóriát hoztam létre: képekkel, tárgyakkal, videóval/kisfilmmel és tanulmányi sétával történő szemléltetés. A választások gyakorisági eloszlása a pedagógusok körében a 28. számú ábrán látható.

28. ábra: A pedagógusok által választott szemléltetési módok (Forrás: saját szerkesztés)

A pedagógusok többsége a tárgyakkal történő szemléltetést választotta, ahogy ez a 28. ábrán is látható. A videóval és a képekkel történő szemléltetés is közkedvelt a pedagógusok körében, a tanulmányi séta/látogatás kevésbé jellemző a pedagógusok mindennapjaira.

A szemléltetési módok mellett arra is választ kaptam, hogy milyen okból választják ezeket a szemléltetési módokat a pedagógusok. Itt is 4 állítás jelent meg, melyek közül kettő tanulóközpontú, kettő pedig tanárközpontú szemléletet tükröz. Ezek eloszlása a 29. számú ábrán látható.

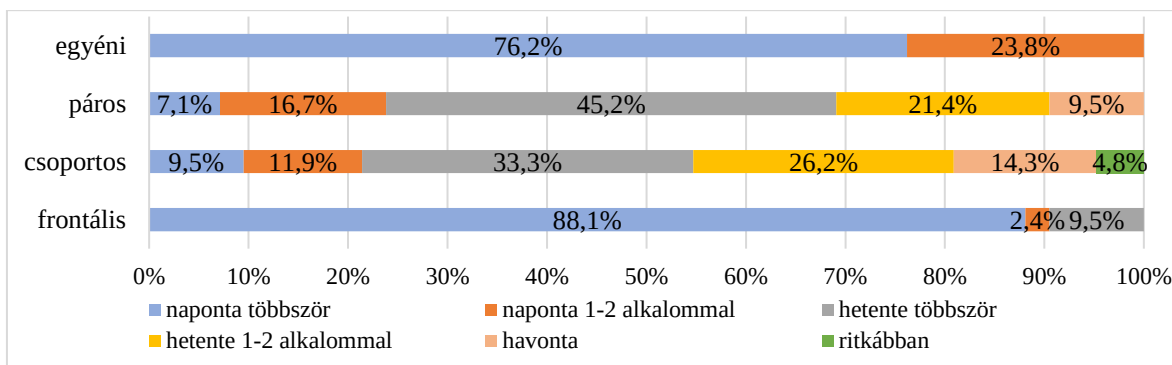

29. ábra: A szemléltetési mód kiválasztásának motivációja a pedagógusok szerint (Forrás: saját szerkesztés)

Amint azt a 29. ábra is mutatja, a pedagógusok két nagyobb csoportot alkotnak. Az első csoportban levők inkább tanulóközpontúak a szemléltetési mód kiválasztásakor, ez látható az ábrán kék színnel, ide tartozik a pedagógusok 47,7%-a. A második csoportot azok a pedagógusok alkotják,

akik inkább tanárközpontúak a szemléltetési mód kiválasztásakor, az ehhez tartozó állításokat láthatjuk zöld színnel ábrázolva, a pedagógusok 52,3%-a tartozik ide.

A munkaformák alkalmazásának gyakoriságára is választ kaptam a kérdőívemben, a pedagógusok 6 válaszlehetőség közül választhattak mind a négy munkaformát illetően. A munkaformák gyakoriságát az alábbi ábra mutatja.

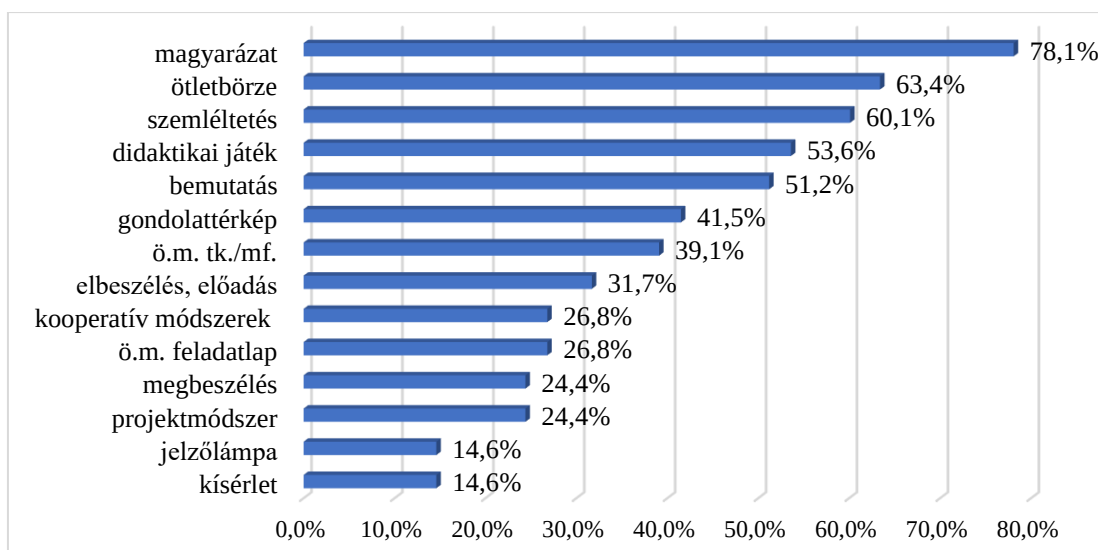

30. ábra: A munkaformák alkalmazásának gyakorisága (Forrás: saját szerkesztés)

A 30. ábrán az látható, hogy a pedagógusok milyen gyakorisággal alkalmazzák a különféle munkaformákat. Amint az ábra is mutatja, a frontális és az egyéni munkaformák a leggyakrabban alkalmazottak, a páros és csoportos munkaforma kevésbé jellemző.

5.2.2. A hollandiai pedagógusok által adott válaszok bemutatása

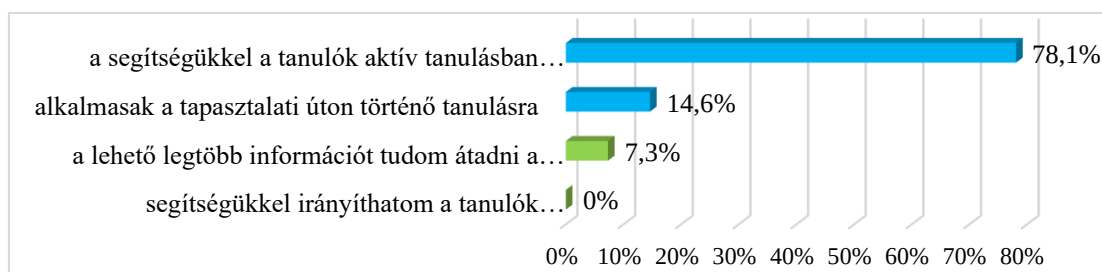
A hollandiai pedagógusok is ugyanazt a kérdőívet töltötték ki, mint amelyet a romániai pedagógusok, csak angol nyelven. Itt is ugyanaz volt a célom, mint azt már fentebb is említettem. A lenti ábrán az új ismeret feldolgozására alkalmazott módszerek láthatóak, amelyeket a holland pedagógusok választottak a felsorolt lehetőségek közül.

31. ábra: Az új ismeretek feldolgozására leginkább alkalmazott módszerek a pedagógusok válaszai alapján (Forrás: saját szerkesztés)

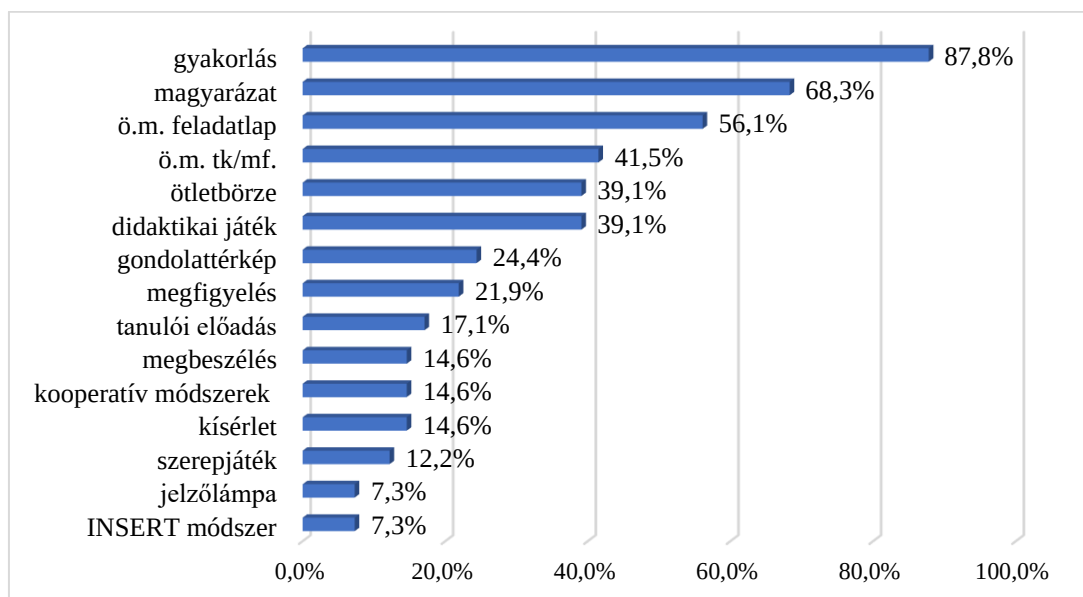
A 31. számú ábrán látható, hogy a leggyakrabban a magyarázat, az ötletbörze, a szemléltetés, a didaktikai játék és a bemutatás jelennek meg. Ezeket a módszereket a pedagógusok több, mint fele választotta ki, mint általa leggyakrabban alkalmazott módszerek. Az is látható, hogy az INSERT módszer, a megfigyelés egyáltalán nem jelennek meg, ezeket nem választotta egyik pedagógus sem.

Ahogy az a romániai pedagógusok esetében is történt, a holland pedagógusoknak is választaniuk kellett 4 állítás közül, melyek a módszerválasztási motivációra mutatnak rá. Ebből kettő tanulóközpontú kijelentés volt, kettő pedig tanárközpontú, itt is ugyanazok a kijelentések jelentek meg, mint a romániai pedagógusok esetében. A lenti ábra mutatja, hogy a holland pedagógusok mely kijelentéseket választották inkább.

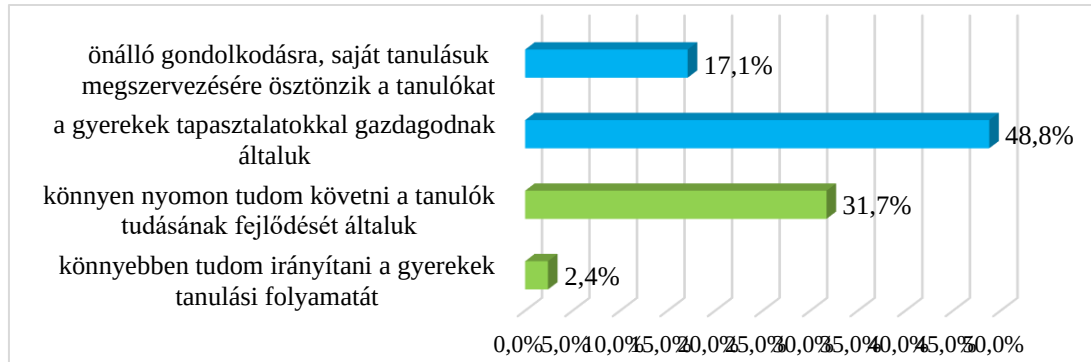
32. ábra: A pedagógusok módszerválasztási motivációja új ismeret feldolgozása esetén (Forrás: saját szerkesztés)

Amint azt a 32. ábra is mutatja, a holland pedagógusok többsége módszerválasztáskor azt veszi figyelembe, hogy a tanulók minél aktívabbak lehessenek a tanóra keretein belül, tehát tanulóközpontú motivációval rendelkeznek. Nagyon kevés pedagógus választott olyan állítást, amely tanárközpontú gondolkodásra vallana.

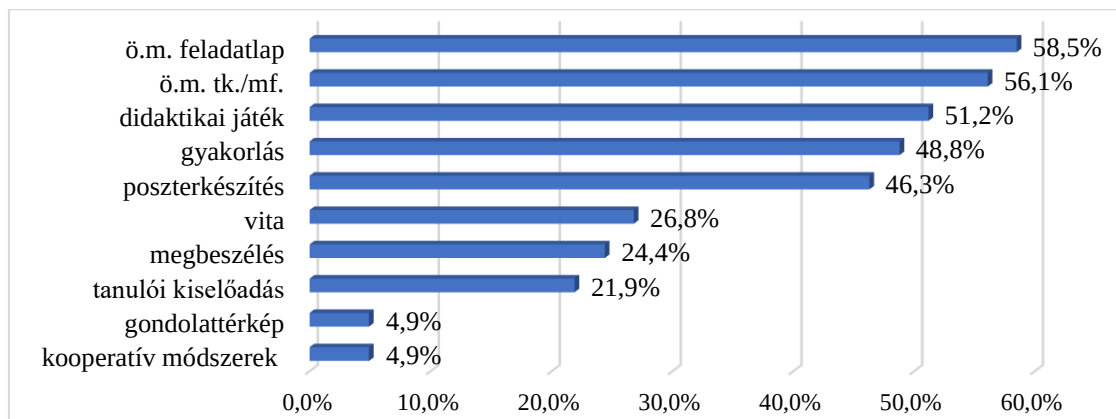
33. ábra: Begyakorlás esetén alkalmazott módszerek a pedagógusok válasza alapján (Forrás: saját szerkesztés)

Begyakorlás alkalmával a holland pedagógusok legtöbb esetben gyakorlást, magyarázatot, önálló munkát alkalmaznak, ahogyan ezt a 33. ábra is mutatja. Kisebb arányban ugyan, de megjelennek a didaktikai játék, az ötletbörze, a gondolattérkép módszerei is. A vita és a bemutatás egyáltalán nem jelenik meg.

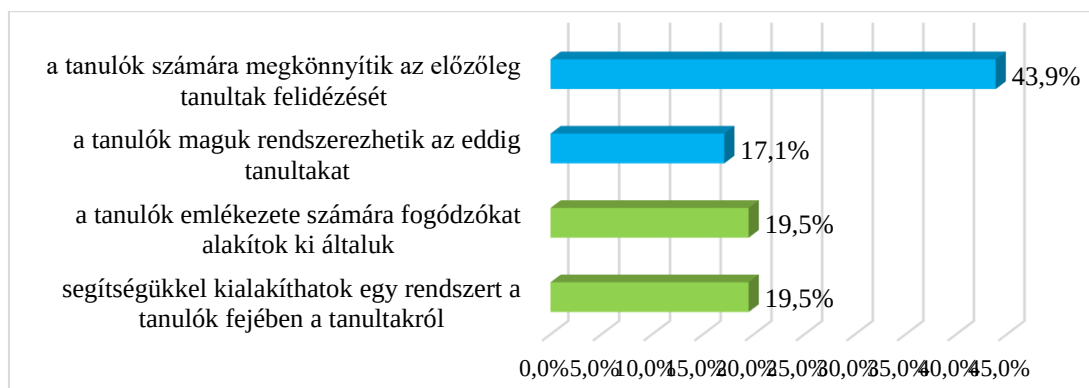
34. ábra: A pedagógusok módszerválasztási motivációja begyakorlás esetén (Forrás: saját szerkesztés)

A holland pedagógusok a begyakorlás alkalmával is inkább tanulóközpontú motivációtól irányítva döntenek el, hogy milyen módszereket alkalmazzanak, ez látható a 34. ábrán is. Kék színnel vannak jelölve azok az állítások, amelyek a tanulók szempontjait helyezik előtérbe, a tanítóéval szemben. Zöld színnel jelennek meg azok az állítások, amelyek inkább a tanító szempontjaira fókuszálnak, kevesebb olyan holland pedagógus van, aki ezeket választotta.

35. ábra: Ismétlés-rendszerezés céljából alkalmazott módszerek a pedagógusok válaszai alapján (Forrás: saját szerkesztés)

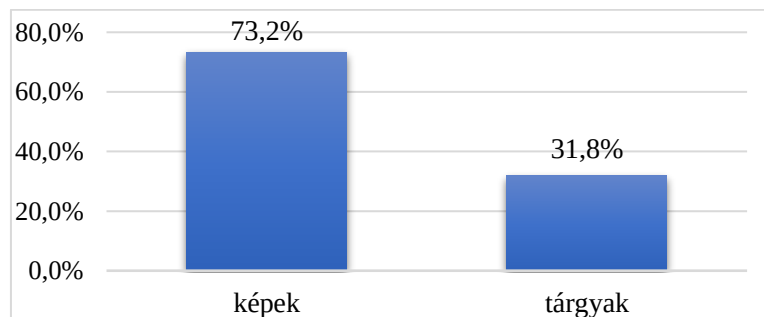
Amint az a 35. ábrán is látható, a holland pedagógusok ismétlés céljából inkább önálló munkát, didaktikai játékot, gyakorlást és poszterkészítést alkalmaznak. Ezek mellett nagy mértékben megjelennek még a megbeszélés, a tanulói kiselőadás és a vita módszerei is. A szerepjáték, a szemléltetés, a fűrtábla, az INSERT módszer és az ötletbörze egyáltalán nem jelennek meg itt.

36. ábra: A pedagógusok módszerválasztási motivációja ismétlés-rendszerezés esetén (Forrás: saját szerkesztés)

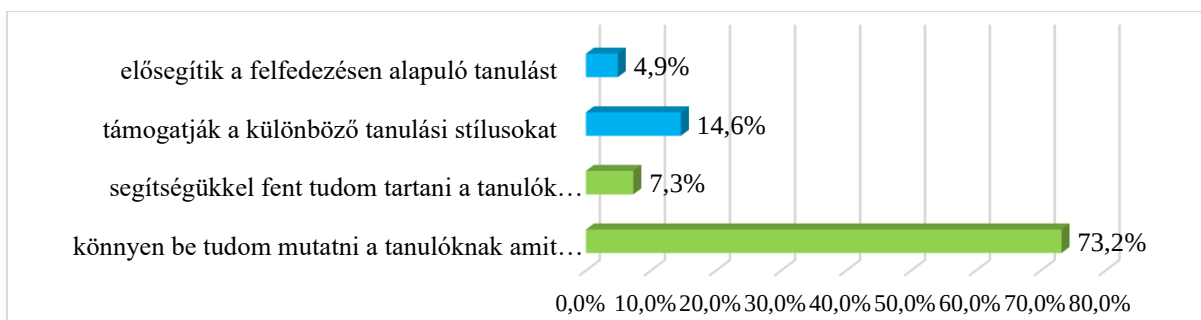
A 36. ábra alapján elmondható, hogy a holland pedagógusok többsége az ismétlés során is tanulói aktivitás alapján választ oktatási módszereket, ezeket kék színnel láthatjuk a fenti diagramon. A pedagógusoknak létezik azonban egy másik csoportja is, akik inkább tanító szempontjából közelítik meg a módszerválasztást, ez a csoport van zöld színnel ábrázolva a fenti ábrán.

A hollandiai pedagógusoknak is választ kellett adniuk néhány kérdésre a szemléltetési módjaikkal kapcsolatosan, a romániai pedagógusokhoz hasonlóan. Itt is ugyanaz a négy kategória jelent meg: kép, tárgy, videó/kisfilm, tanulmányi séta által történő szemléltetés. Az alábbi ábrán az látható, hogy a holland pedagógusok mely szemléltetési módokat választották leginkább.

37. ábra: A pedagógusok által választott szemléltetési módok (Forrás: saját szerkesztés)

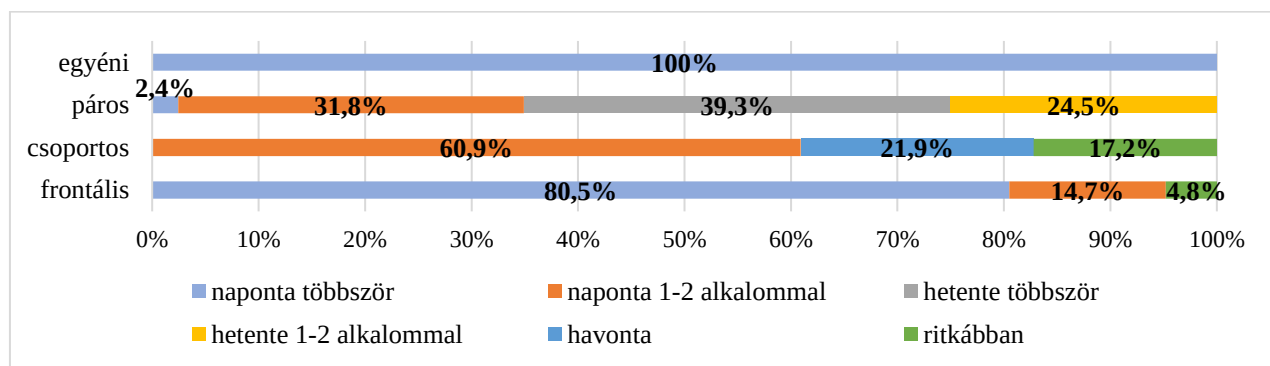
Amint a 37. ábra is mutatja a holland pedagógusok többsége képek segítségével szemléltet, emellett többen választották még a tárgyakkal történő szemléltetési módot is. A videóval és tanulmányi sétával történő szemléltetés egyáltalán nem jelent meg a válaszok között.

38. ábra: A szemléltetési mód kiválasztásának motivációja a pedagógusok szerint (Forrás: saját szerkesztés)

Látható a 38. ábrán, hogy a holland pedagógusok számára leginkább az a fontos, hogy könnyen be tudják mutatni a tanulóknak, amit szeretnének. Ezért is alkalmaznak legtöbbször képeket szemléltetés gyanánt, mivel azt a legkönnyebb beszerezni és bemutatni a gyerekeknek. Ebben az esetben kisebb arányban választottak tanulóközpontú állításokat a pedagógusok. A fenti ábra is mutatja, hogy a holland pedagógusoknak kevésbé fontos a szemléltetés módja az oktatási folyamatban.

Az alábbiakban a holland pedagógusok által alkalmazott munkaformák megjelenésének gyakoriságát fogom bemutatni, ahhoz hasonlóan, ahogyan ezt már megtettem a romániai pedagógusok által alkalmazott munkaformák esetében.

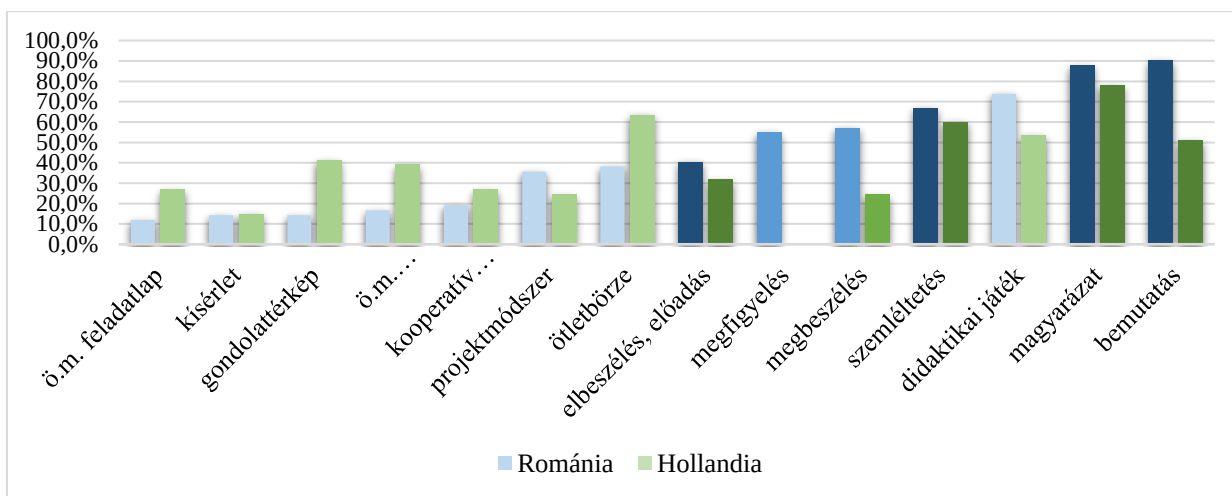

39. ábra: A munkaformák alkalmazásának gyakorisága (Forrás: saját szerkesztés)

Ahogy a 39. ábrán is láthatjuk, az egyéni és a frontális munkaforma van használatban a leggyakrabban a pedagógusok által. A csoportos munkaforma is gyakran megjelenik, naponta 1-2 alkalommal használják a pedagógusok.

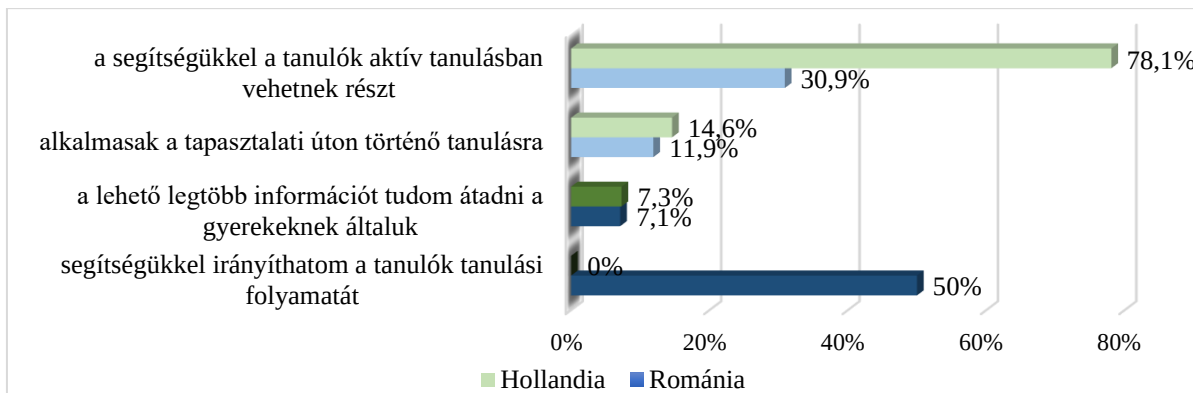
5.2.3 A két ország pedagógusai által adott válaszok összehasonlítása

Miután részletesen bemutatása kerültek a pedagógusok által adott válaszok, ebben a részben szeretném összehasonlítani a két ország pedagógusai által adott válaszokat.

40. ábra: A két országban megjelenő oktatási módszerek az új ismeretek feldolgozása során (Forrás: saját szerkesztés)

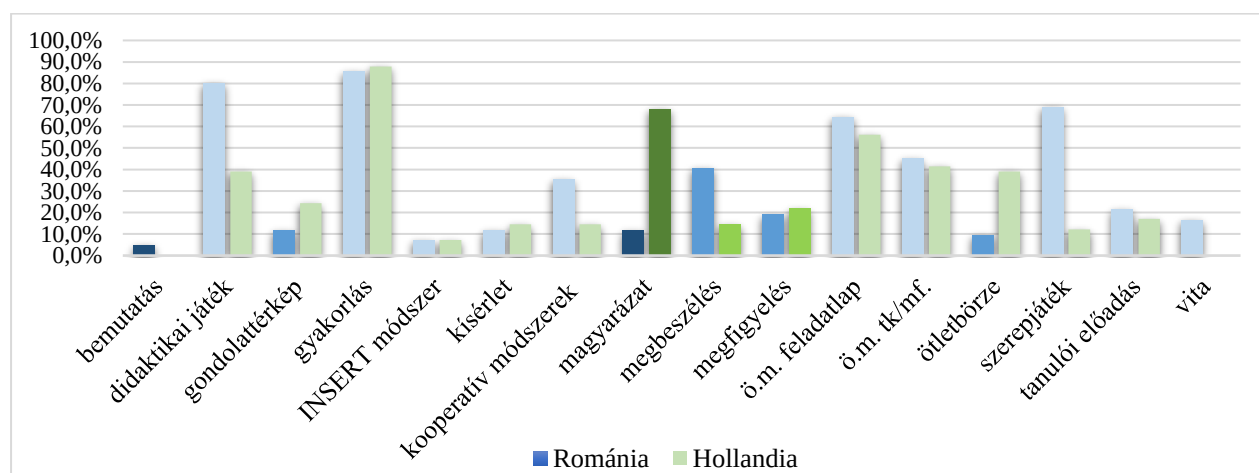
A 40. ábrán azon módszerek láthatóak, amelyeket a pedagógusok választottak az új ismeretek feldolgozására alkalmazható módszerek közül. Világos színnel a tanulóközpontú, ennél valamivel sötétebb színnel a közös dominanciájú és sötét színnel a tanárközpontú módszerek láthatók a fenti ábrán. Látható, hogy a holland pedagógusok gyakrabban választottak olyan módszereket, amelyekben a tanuló irányítja saját tanulását. A Romániában dolgozó pedagógusok nagyobb arányban választottak olyan módszereket, ahol a tanulókkal közösen irányítanak, vagy a tanári dominancia jelenik meg. A megfigyelés módszere egyáltalán nem jelenik meg a holland pedagógusok válaszai között, ez felveti annak a lehetőségét, hogy ők más néven ismerik ezt a módszert.

41. ábra: A módszerválasztási motiváció új ismeretek feldolgozása esetén (Forrás: saját szerkesztés)

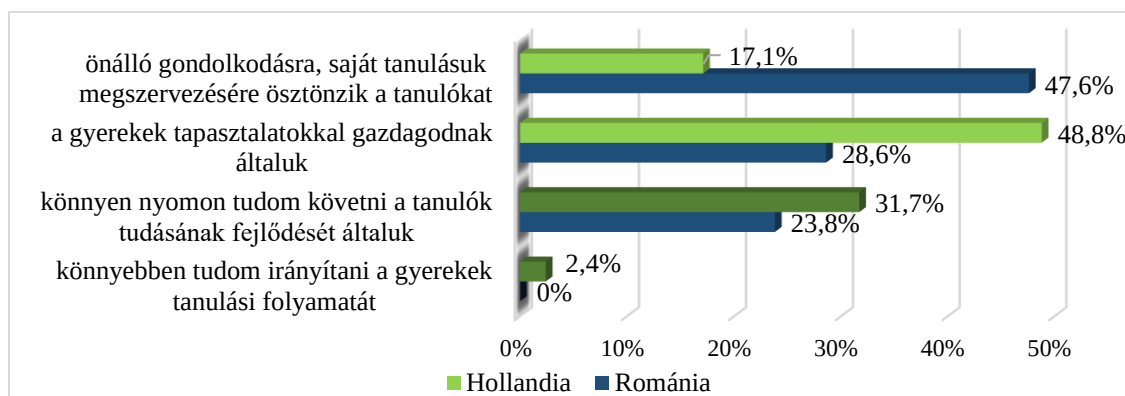
A 41. ábrán látható, hogy hogyan oszlik meg a pedagógusok motivációja aszerint, hogy a tanulóközpontú vagy tanárközpontú módszerek alkalmazását preferálják. Világos színnel láthatóak azok a kijelentések, amelyek tanulóközpontúságra utalnak, sötét színnel pedig azok, amelyek tanárközpontúságra. Látható, hogy a romániai pedagógusok több, mint fele tanárközpontú kijelentést választott, tehát fontos számára, hogy ő irányítsa a tanulók tanulását. A holland pedagógusok többsége

olyan kijelentést választott, amelyek tanulóközpontúságra utalnak, tehát ezen pedagógusok fontosnak tartják azt, hogy a tanulók tapasztalati úton, aktív részvétel által tanuljanak.

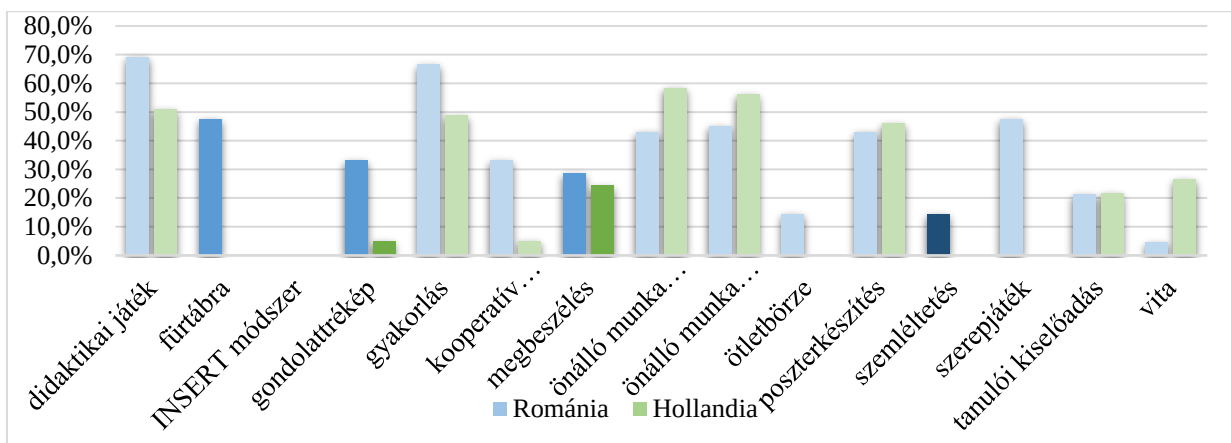
42. ábra: Begyakorlás céljából alkalmazott módszerek a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

A 42. ábra alapján begyakorlás esetében mind a két országban a tanulóközpontú módszerek dominálnak, ezek láthatóak az ábrán a legvilágosabb színnel jelölve. Romániában inkább jellemző a szerepjáték, didaktikai játék alkalmazása, míg Hollandiában inkább a gyakorlás és az önálló munka feladatlap vagy tankönyv segítségével jelenik meg. Hollandiában nagy mértékben jelen van begyakorlás esetében is a magyarázat, Romániában ez sokkal kisebb arányban jelenik meg.

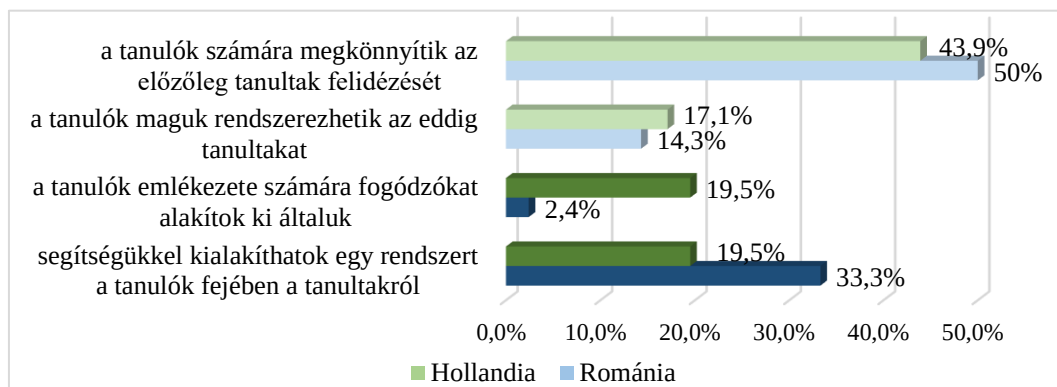
43. ábra: A módszerválasztási motiváció begyakorlás esetén (Forrás: saját szerkesztés)

Amint az a 43. számú ábrán is olvasható, begyakorlás esetén mind a két országban inkább a tanulóközpontú szemlélet vezérli a pedagógusokat a módszerválasztásban. Úgy a romániai, mint a hollandiai pedagógusok többségben a tanulói aktivitást tartják szem előtt, eszerint igyekeznek módszert választani.

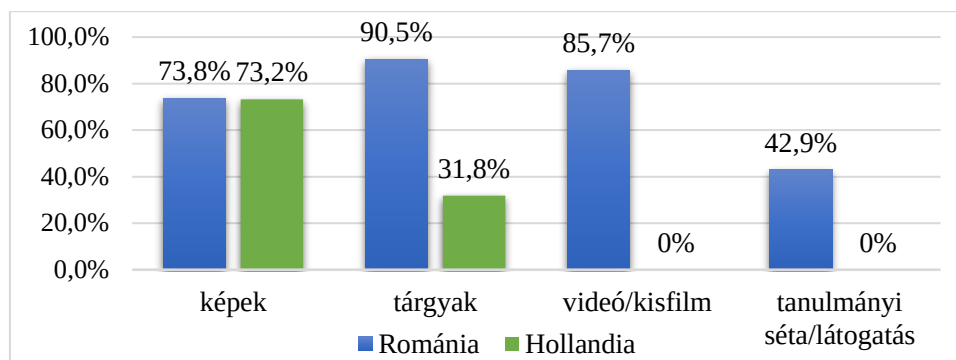
44. ábra: Ismétlés-rendszerezés alkalmával használt módszerek a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

Az 44. ábra alapján elmondható, hogy a Romániában dolgozó pedagógusok elmondása alapján, gyakrabban alkalmaznak didaktikai játékot, szerepjátékot, mint a holland pedagógusok. A holland pedagógusok körében több önálló munka a jellemző, kiemelném azt is, hogy a vita módszere sokkal gyakrabban megjelenik náluk. A vita módszerének gyakori alkalmazásából kiderül, hogy a holland pedagógusok számára fontos, hogy megtanítsák a tanulókat véleményt formálni és érvelni véleményük mellett.

45. ábra: Módszerválasztási motiváció ismétlés-rendszerezés esetén (Forrás: saját szerkesztés)

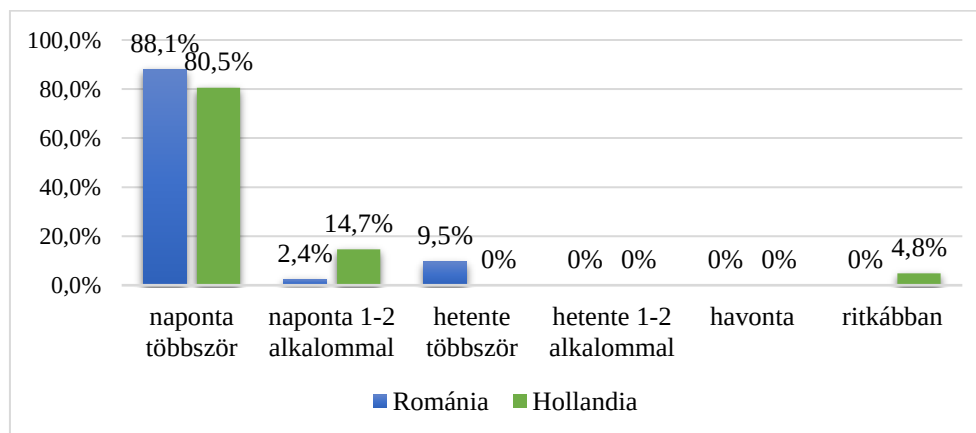
A 45. ábra azt mutatja, hogy az ismétlés alkalmával használandó módszerek kiválasztásakor a romániai pedagógusok több, mint 60%-a azt válaszolta, hogy a tanulók cselekvésén alapuló, általuk irányított módszereket alkalmaznak. A holland pedagógusok majdnem 60%-a ugyanezt a választ adta. Látható, hogy ismétlés alkalmával a holland pedagógusok között több olyan, pedagógus is megjelenik, aki a tanári tevékenységre teszi a hangsúlyt, számuk azonban közel sincs azokhoz, akik a tanulói tevékenységre összpontosítanak.

46. ábra: Szemléltetési módok a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

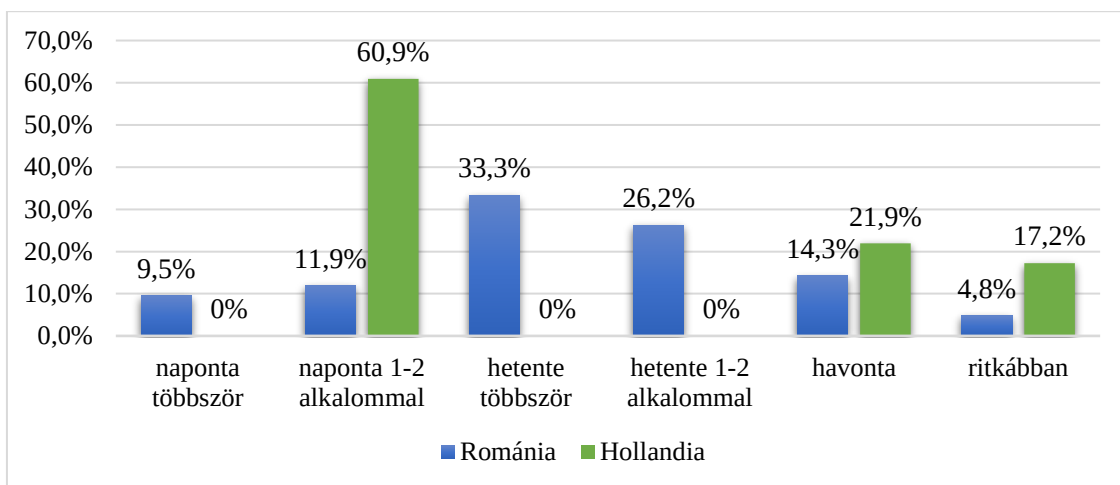
Az 46. ábra is mutatja, hogy míg Hollandiában leggyakrabban a képekkel és tárgyakkal való szemléltetés jelenik meg, addig Romániában mind a négy szemléltetési forma jelen van, egészen nagy mértékben. Romániában a leggyakoribb szemléltetési mód a tárgyakkal történő szemléltetés, ezt követi a videóval és a képpel történő szemléltetés, végül pedig a tanulmányi séta.

Végül pedig szeretném bemutatni a két országban alkalmazott munkaformák megjelenésének gyakoriságát, amelyeket már külön-külön bemutattam feljebb.

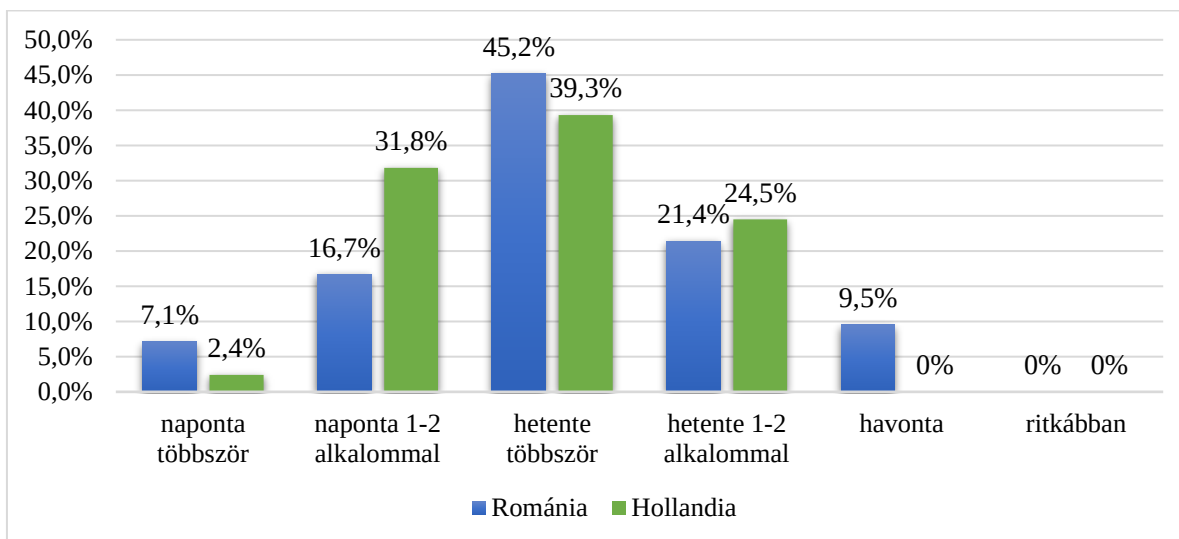
47. ábra: A frontális munkaforma megjelenésének gyakorisága a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

Az 47. ábrán látható, hogy a frontális munkaforma milyen gyakran jelenik meg a két országban. Amint a diagram is mutatja, mind a két országban naponta többször alkalmaznak a pedagógusok frontális munkaformát tanítás közben.

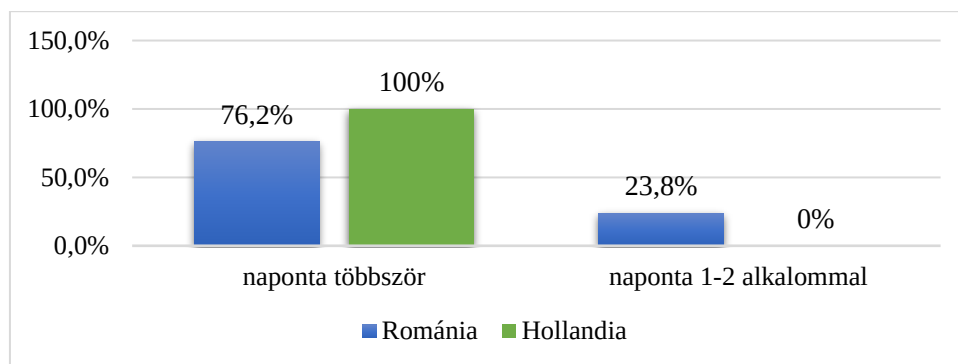
48. ábra: A csoportos munkaforma megjelenésének gyakorisága a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

Ahogy az 48. ábra is mutatja, a holland pedagógusok többsége naponta 1-2 alkalommal használja a csoportos munkaformát, míg a romániai pedagógusok véleménye sokkal megoszlottabb. Többségük hetente többször alkalmaz csoportos munkaformát, vagy hetente 1-2 alkalommal. Ezek alapján elmondható, hogy a holland pedagógusok gyakrabban alkalmaznak csoportos munkaformát, mint a romániai pedagógusok.

49. ábra: A páros munkaforma megjelenésének gyakorisága a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

A páros munkaforma, amint a 49. ábra mutatja, legtöbb esetben hetente többször jelenik meg mind a két ország pedagógusainak gyakorlatában. Egyik országban sem alkalmazzák sokan naponta többször, esetleg megjelenhet naponta 1-2 alkalommal. Emellett a heti 1-2 alkalommal való megjelenés is jellemző a pedagógusok egy részére.

50. ábra: Az egyéni munkaforma megjelenésének gyakorisága a két országban (Forrás: saját szerkesztés)

Látható az 50. ábrán, hogy az egyéni munkaforma mind a két ország gyakorlatában sokszor megjelenik. A megkérdezett holland pedagógusok mind azt választották, hogy naponta többször alkalmaznak egyéni munkaformát. A Romániában dolgozó pedagógusok többsége azt válaszolta, hogy naponta többször alkalmaz egyéni munkaformát, a többiek pedig azt felelték, hogy naponta 1-2 alkalommal használják ezt a munkaformát.

6. Következtetések

A kutatás első fázisában alkalmazott kvalitatív módszer és a második szakaszban használt kvantitatív módszer eredményei alátámasztják egymást. A hospitálási naplókól összegyűjtött információk előrevetítették a kérdőív eredményeit. Természetesen nem fedik teljesen egymást a két módszer segítségével összegyűjtött információk, viszont azok a feltételezések, amelyek megszülettek bennem a hospitálási naplók elemzése során, beigazolódtak a kérdőívben megjelenő válaszok segítségével.

A hospitálási naplók elemzéséből kiderült tehát, hogy a holland pedagógusok nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a tanulók maguk irányítsák a tanulási folyamatot, hogy aktívan részt vegyenek abban. Igyekszenek olyan módszereket választani, amelyekben a tanulók irányíthatnak, amelyek illeszkednek a tanulók aktuális tudásához és arra ösztönzik őket, hogy új dolgokat fedezzenek fel. Ehhez olyan modern technikákat is alkalmaznak, mint az oktató játék, amelynek használata laptop segítségével történik. Az is kiderült a naplók elemzése során, hogy a Romániában dolgozó pedagógusok többségének fontos, hogy ő is részt vegyen a tevékenység irányításában, így olyan módszereket választanak, amelyek által a tanuló és a tanár is döntéseket hoz a tevékenység közben. Romániában sokkal gyakoribbak a szóbeli közlésen, illetve a szemléltetésen alapuló módszerek, sokkal kevesebb olyan módszer van használatban, amelyek során a tanuló maga irányítaná saját tanulási folyamatát és amely során maga fedezne fel új dolgokat.

A kérdőívre kapott válaszokból kiderült, hogy a holland pedagógusok valóban nagy hangsúlyt fektetnek a tanulói aktivitásra, viszont vannak területek, ahol ők is inkább a saját szempontjaik szerint döntenek. Ilyen például a szemléltetési mód, ahol leggyakrabban azt veszik figyelembe, hogy milyen módon a legkönnyebb szemléltetni valamit a tanulóknak. Az alkalmazott módszerekből az derül ki, hogy sokszor a tanítói aktivitásra építenek, viszont a módszerválasztási motivációra vonatkozó kérdésekre adott válaszaik alapján, fontos számukra a tanulói aktivitás is.

A kutatással kapcsolatos egyik kérdésem az volt, hogy milyen hasonlóságok és különbségek vannak a két országban alkalmazott módszerek között. Erre a kérdésre választ kaptam a hospitálási naplók, valamint a kérdőív elemzése során, amelyekből kiderült, hogy nagyon sok közös módszer van használatban a két országban, viszont ezek megvalósítási módja egészen különbözik. Vannak tehát olyan módszerek, amelyek mind a két ország gyakorlatában megjelennek, ezek megvalósítási és irányítási módja azonban lényegesen különbözik egymástól.

Kutatásom elején három hipotézist állítottam fel a két országban alkalmazott módszerekkel kapcsolatosan. Az első hipotézisem az volt, hogy a két országban alkalmazott módszerek között

eltérés van. Ez a hipotézis beigazolódott, hiszen vannak olyan módszerek mind a két ország gyakorlatában, amelyek nem jelennek meg a másik ország gyakorlatában, mint például úgy a hospitálási naplóból, mint a kérdőívre kapott válaszok alapján elmondható, hogy Hollandiában alkalmazzák a pedagógusok a jelzőlámpa módszert, a laptop segítségével megvalósuló oktató játékot; Romániában pedig a pedagógusok alkalmazzák a fűrtábra módszert, amely nem jelent meg a holland pedagógusok válaszaiban. Emellett pedig azon módszerek megvalósítási módja különbözik egymástól, amelyek mind a két ország gyakorlatában megjelennek, például az önálló munka során a holland pedagógusok egy része alkalmazza a jelzőlámpa módszert is, amely segít átlátni a pedagógusnak, hogy a tanulók hol tartanak a tananyaggal.

A második hipotézisem az volt, hogy Romániában kevesebb olyan módszert alkalmaznak a pedagógusok, amelyek segítségével a tanulók tapasztalatszerzés útján tanulnak. Bár mind a két ország gyakorlatában megjelennek interaktív, a tanulók aktivitásán alapuló módszerek, mégis a holland pedagógusok gyakorlatában több van ezekből jelen. Ezt mind a hospitálási naplók, mind a kérdőív adatai alátámasztják. A holland pedagógusok 73%-a olyan módszereket választott a megadott módszerek közül, amelyek a tanulók aktivitásán alapszanak, míg Romániában a pedagógusok 57%-a adott ilyen válaszokat. Ez főként annak köszönhető, hogy már az új ismeretek feldolgozásánál interaktív módszereket alkalmaznak a holland pedagógusok.

A harmadik hipotézisem az volt, hogy Romániában főként a frontális munkaforma dominál, Hollandiában több egyéni és csoportos munkaformát alkalmaznak a pedagógusok. A válaszokból kiderült, hogy a holland pedagógusok nagyjából 60%-a, naponta többször alkalmaz frontális és egyéni munkaformát, és naponta legalább egyszer csoportos munkaformát is. Válaszaik alapján a páros munkaforma általában hetente 1-2 alkalommal vagy ritkábban jelenik meg. A romániai pedagógusok közül 88% alkalmaz naponta többször frontális munkaformát, 76% naponta többször egyéni munkaformával egészíti ki a frontális munkaformát. A csoportos és páros munkaformákat a pedagógusok 40%-a alkalmazza hetente többször, a pedagógusok nagy része ennél ritkábban alkalmazza.

A kutatás folyamán nem sikerült egy nagyobb csoportot elérni, illetve mind a két ország egy bizonyos részéről sikerült információkat gyűjteni. Így nem általánosíthatóak az eredmények az egész országra, hiszen nem vett részt a kutatásban csak egy korlátolt csoport, azok a pedagógusok, akikkel kapcsolatba kerültem az elmúlt három év pedagógiai gyakorlata során, illetve az ő kollégáik, olyan pedagógusok tehát, akikkel közvetett vagy közvetlen kapcsolatba kerültem. Éppen ezért gondolom,

hogyan folytatásként el lehetne érni egy sokkal nagyobb csoportot, lehetőleg az ország minden részéről, így nagyobb betekintést nyerni a pedagógusok gyakorlatára.

A dolgozatban megjelenített eredmények alapján, illetve azt figyelembe véve, hogy a két ország oktatási rendszere milyen eredményességgel bír, ajánlott lenne, hogy több olyan módszert alkalmazzanak a pedagógusok, amelyek átengedik a tanító kezéből az irányítást a tanulók kezébe és lehetővé teszik azt, hogy a tanulók cselekvés útján tanuljanak, nem csak önmagukban, hanem akár egymástól is.

Irodalomjegyzék

- A koragyermekkorai nevelés curriculumja. (2019). *Ministerul Educației și Cercetării*. Bukarest.
- Algemene, M. v. (2015. július 30). *Government.nl*. Forrás: Types of primary school - Primary education: <https://www.government.nl/topics/primary-education/types-of-primary-school>
- Arató, F., & Varga, A. (2012). *Együtt tanulók kézikönyve*. Szeged: Mozaik Kiadó.
- Báthory, Z. (1985). *Tanítás és tanulás*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Bekéné Zelencz, K. (2021). Innovatív tanítási módszerek. In K. Toma, É. Podlovics, & G. Stóka, *Sárospataki Pedagógiai füzetek-Örökség és megújulás* (old.: 119-134). Eger: Líceum Kiadó.
- Chrappán, M. (2020). *Didaktika I.-Célok, tartalmak, követelmények*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Chrappán, M. (2022). *Didaktika II.-Munkaformák, stratégiák, eszközök*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Eurydice. (2023. január 12). Forrás: National educational systems: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems>
- Falus, I., & Szűcs, I. (2022). Az oktatás módszerei. In I. Falus, & I. Szűcs, *Didaktika-Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz* (old.: 545-583). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Fináczy, E. (1935). *Didaktika*. Budapest: Studium Kiadó.
- H. Molnár, E. (2018). Kooperatív módszerek a gyakorlatban : szövegértés, szövegalkotás, anyanyelvi tapasztalatszerzés : módszertani kézikönyv tanító szakos hallgatók és gyakorló tanítók számára. Szeged, Magyarország.
- Halász, G. (2001). *Az oktatási rendszer*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.
- Jarmai, E. (2016). Interaktív tanulás a készségfejlesztő órán. In Á. Loch, & Á. Dévény, *Módszertani kísérletek a nyelvoktatásban-motiváció és eredményesség* (old.: 151-169). Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
- Katona, E. (2016). Interaktív módszerek hatékonyságának kérdései a III. osztályban. *Magiszter*, 20-29.
- Kotschy, B. (2022). Az oktatás célrendszere. In I. Falus, & I. Szűcs, *Didaktika-Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz* (old.: 367-395). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Legea învățământului preuniversitar. (2023. július 5).
- Mager, R. (1962). *Preparing instructional objectives*. Belmont: Fearon Publishers.
- Ministerie van Onderwijs, C. e. (2010. február 18). Forrás: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap - Rijksoverheid.nl: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap>
- Molnár, P., & Kárpáti, A. (2009). Az együttműködő tanulás támogatása az oktatási informatika eszközeivel: MapIt vitatérkép. *Új Pedagógia Szemle*, 48-60.

- Nagy, L. (1908). *A gyermek érdeklődésének lélektana*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Nagy, S. (1988). *Pedagógiai lexikon*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Réthy, E., & Baska, G. (2022). A tanítás-tanulás értelmezésének történeti alakulása, változása. In I. Falus, & I. Szűcs, *Didaktika-Elméleti alapok a tanítás tanulásához* (old.: 23-59). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Tóth, P., & Horváth, K. (2021). *Didaktika-Bevezetés az oktatás elméletébe*. Komárom: Selye János Egyetem.
- William, D. (2011). *Embedded Formative Assessment*. Bloomington: Solution Tree Press.

Mellékletek

Kérdőív:

1. Az ön e-mail címe: _____
  2. Az ön neme:
    - ☐ Nő
    - ☐ Férfi
  3. Az ön életkora: _____
  4. Az ön legmagasabb végzettsége
    - ☐ Pedagógiai líceum
    - ☐ Főiskola
    - ☐ Egyetemi alapszak
    - ☐ Egyetemi mesterszak
    - ☐ Doktori fokozat (PhD)
  5. Hány éve dolgozik ön pedagógusként?
    - ☐ 1-5 éve
    - ☐ 6-10 éve
    - ☐ 11-15 éve
    - ☐ 16-20 éve
    - ☐ 20-25 éve
    - ☐ 26-30 éve
    - ☐ Több, mint 30 éve
  6. A munkahelye települése
    - ☐ Falu
    - ☐ Község
    - ☐ Város
    - ☐ Megyeszékhely
  7. Milyen osztályban tanít most?
    - ☐ Előkészítő osztály
    - ☐ I. osztály
    - ☐ II. osztály
    - ☐ III. osztály
    - ☐ IV. osztály
  8. Az alábbi módszerek közül melyeket szokta az új ismeret elsajátítása érdekében leggyakrabban használni? (Kérem, max. 7-et jelöljön be!)
- ☐ bemutatás
  - ☐ didaktikai játék
  - ☐ elbeszélés, előadás
  - ☐ gondolattérkép

- ☐ INSERT módszer
- ☐ kísérlet
- ☐ kooperatív módszerek (pl. Mozaik módszer)
- ☐ magyarázat
- ☐ megbeszélés
- ☐ megfigyelés
- ☐ önálló munka feladatlap segítségével
- ☐ önálló munka tankönyv/munkafüzet segítségével
- ☐ ötletbörze
- ☐ projektmódszer
- ☐ szemléltetés
- ☐ egyéb: _____

9. Miért használja az előző kérdésben megjelölt módszereket az új ismeretek elsajátítására?

---

10. Miért tartja hatékonyabbnak a megjelölt módszereket az új ismeretek feldolgozásában?
(Csak egyet jelöljön be!)

- ☐ a segítségükkel a tanulók aktív tanulásban vehetnek részt
- ☐ a lehető legtöbb információt tudom átadni a gyerekeknek általuk
- ☐ alkalmasak a tapasztalati úton történő tanulásra
- ☐ segítségükkel irányíthatom a tanulók tanulási folyamatát

11. Az alábbiak közül mely módszereket szokta a tanultak begyakorlása/rögzítése érdekében leggyakrabban használni? (Kérem, max. 7-et jelöljön be!)

- ☐ bemutatás
- ☐ didaktikai játék
- ☐ gondolattérkép
- ☐ gyakorlás
- ☐ INSERT módszer
- ☐ kísérlet
- ☐ kooperatív módszerek (pl. Mozaik módszer)
- ☐ magyarázat
- ☐ megbeszélés
- ☐ megfigyelés
- ☐ önálló munka feladatlap segítségével
- ☐ önálló munka tankönyv/munkafüzet segítségével
- ☐ ötletbörze
- ☐ szerepjáték

- ☐ tanulói kiselőadás
- ☐ vita
- ☐ egyéb: _____

12. Miért használja az előzőleg megjelölt módszereket a tanultak begyakorlására/rögzítésére?

---

13. Miért tartja hatékonyabbnak a megjelölt módszereket a tanultak begyakorlásában/rögzítésében?

- ☐ könnyen nyomon tudom követni a tanulók tudásának fejlődését általuk
- ☐ a gyerekek tapasztalatokkal gazdagodnak általuk
- ☐ önálló gondolkodásra, saját tanulásuk megszervezésére ösztönzik a tanulókat
- ☐ könnyebben tudom irányítani a gyerekek tanulási folyamatát

14. Az alábbiak közül mely módszereket szokta a tanultak ismétlése-rendszerezése érdekében leggyakrabban használni? (Kérem, max. 7-et jelöljön be!)

- ☐ didaktikai játék
- ☐ fürtábra
- ☐ INSERT módszer
- ☐ gondolattérkép
- ☐ gyakorlás
- ☐ kooperatív módszerek (pl. Mozaik módszer)
- ☐ megbeszélés
- ☐ önálló munka feladatlap segítségével
- ☐ önálló munka tankönyv/munkafüzet segítségével
- ☐ ötletbörze
- ☐ poszterkészítés
- ☐ szemléltetés
- ☐ szerepjáték
- ☐ tanulói kiselőadás
- ☐ vita
- ☐ egyéb: _____

15. Miért használja az előzőleg megjelölt módszereket a tanultak ismétlésére/rendszerezésére?

---

16. Miért tartja hatékonyabbnak az előzőleg megjelölt módszerek használatát ismétlés-rendszerezés érdekében?

- ☐ a tanulók emlékezte számára fogódzókat alakítok ki általuk
- ☐ a tanulók maguk rendszerezhetik az eddig tanultakat

- ☐ segítségükkel kialakíthatók egy rendszert a tanulók fejében a tanultakról
- ☐ a tanulók számára megkönnyítik az előzőleg tanultak felidézését

17. Milyen módon szokott leginkább szemléltetni?

- ☐ képekkel történő szemléltetés
- ☐ tárgyakkal történő szemléltetés
- ☐ videó/kisfilm segítségével történő szemléltetés
- ☐ tanulmányi séta/látogatás (pl. állatkerti látogatás)

18. Miért használja az előzőleg megjelölt szemléltetési módokat?

---

19. Miért tartja hatékonyabbnak az előzőleg kiválasztott szemléltetési módokat?

- ☐ támogatják a különböző tanulási stílusokat
- ☐ könnyen be tudom mutatni a tanulóknak, amit szeretnék
- ☐ elősegítik a felfedezésen alapuló tanulást
- ☐ segítségükkel fent tudom tartani a tanulók érdeklődését a téma iránt

20. Milyen gyakran kerül sor az ön osztályában frontális munkaformára?

- ☐ naponta többször
- ☐ naponta 1-2 alkalommal
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente 1-2 alkalommal
- ☐ havonta
- ☐ ritkábban

21. Milyen gyakran kerül sor az ön osztályában a csoportos munkaformára?

- ☐ naponta többször
- ☐ naponta 1-2 alkalommal
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente 1-2 alkalommal
- ☐ havonta
- ☐ ritkábban

22. Milyen gyakran kerül sor az ön osztályában a páros munkaformára?

- ☐ naponta többször
- ☐ naponta 1-2 alkalommal
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente 1-2 alkalommal
- ☐ havonta
- ☐ ritkábban

23. Milyen gyakran kerül sor az ön osztályában az egyéni munkaformára?

- ☐ naponta többször
- ☐ naponta 1-2 alkalommal
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente 1-2 alkalommal
- ☐ havonta
- ☐ ritkábban

24. Önt mi befolyásolja leginkább a módszerválasztásban?

---

25. Milyen módszerekről tanulna és próbálná ki szívesen?
